رسمی جریده

د افغانستان د پادشاهی دولت رسمی خپرونه

پدې ګڼه کښې

شماره فوق العاده به مناسبت

انتشار قانون اساسی

افغانستان

شنبه د میزان (۱۱) | ۱۳۴۳ هجری شمسی کال | پرله پسی ګڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول — د ولت

فصل دوم — پادشاه

فصل سوم — حقوق و وظائف اساسی مردم

فصل چارم — شوری

فصل پنجم — لویه جرګه

فصل ششم — حکومت

فصل هفتم — قضاء

فصل هشتم — اداره

فصل نهم — حالت اضطرار

فصل دهم — تعدیل

فصل یازدهم — احکام انتقالی

د افغانستان د پاچا ابلاغ

حکم پادشاه افغانستان

محمد ظاهر شاه

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحیم

خدای په نامه

...م د ملی ثقافت او تاریخ د پېښېنو

...ـښمنت دپاره .

...ه کولو دپاره .

...ماعی دیموکراسی د تطبیق دپاره ،

...سائی او دعمومی نظم د ساتنې

...کانو د سمنیت دپاره .

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ وفرهنګ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی ـ اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړۍ ماده ـ افغانستان یو مشروطه باچائی ، خپلواك ، یو موټی او نه بیلیدونکی دولت دی. ملی حاکمیت په افغانستان کښی په ملت پورې تعلق لری .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری . ددې افرادو په هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږي .

دوهمه ماده ـ دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایر د دولت له خوا د حنفی مذهب د حکمونو سره سم پرځای کیږی .

د ملت هغه کسان چه مسلمانان نه دی په هغو حدودو کښی د ننه چه د چال چلند او عامی هوساینی په باب قوانین ئی ښیئی آزاد دی چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړی .

دریمه ماده ـ دافغانستان دڅو له جملې څخه پښتو او دری رسمی ژبی دی .

څلورمه ماده ـ دافغانستان بیرغ له دریو توتو جوړ دی چه رنګونه ئی تور ، سور او شین دی او یو هو مره ولاړې څنګ په څنګ د کیڼی خوانه په ښی اوړې تللی دي .

د هر رنګ ساره ئی داو ږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښی یی په سپین رنګ د محراب او منبر نشان لګیدلی دی چه دواړو خواوته ئی دوه بیرغونه ولاړدی او له دواړو غاړوئی دغنمو دوه وږي چاپیر دي .

پنځمه ماده ـ دافغانستان پایتخت د کابل ښار دی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده ـ په افغانستان کښی باچا د ملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده ـ باچا داسلام د سپیڅلی دین داساسو ساتونوال ، دافغانستان د خپلواکی او دسیمې د تمامیت ساتونکی ، داساسی قانون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده ـ باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمان او په حنفی مذهب وی .

نهمه ماده ـ دباچا وظیفی او حقونه دادی :

۱ـ دافغانستان دارد و لویه مشری.
۲ـ دجنګ او اوربند اعلان .
۳ـ دلویی جرګی دائرول او پرانستل .
۴ـ دشوری دعادی غونډې پرانستل .
۵ـ دشوری دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .
۶ـ دشوری ړنګول او دنوو انتخاباتو د فرمان ویستل نوي انتخابات دشوری د انحلال د تاریخ نه په درې میاشتو کښی د ننه د ننه سرته رسیږی .

فصل اول

دولت

مادهٔ اول ـ افغانستان دولت پادشاهی مشروطه ، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است از تمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهر فرد از افراد مذکور کلمهٔ افغان اطلاق میشود .

مادهٔ دوم ـ دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادهٔ سوم ـ ازجملهٔ زبان های افغانستان پښتو ودری زبان های رسمی میباشد .

مادهٔ چارم ـ بیرق افغانستان مرکب است از سه قطعه برنگهای سیاه، سرخ وسبز که بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده .عرض مقدار هر رنگ معادل نصف طول آنست .دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفید جادارد که دردوگوشهٔ آن دو بیرق نصب وازدوطرف به دو خوشهٔ گندم احاطه شده است .

مادهٔ پنجم ـ پایتخت افغانستان شهر کابل است.

فصل دوم

پادشاه

مادهٔ ششم ـ درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

مادهٔ هفتم ـ پادشاه حامی اساسات دین مقدس اسلام ، حافظ استقلال وتمامیت ساحه ، نگهبان قانون اساسی ومرکز وحدت ملی افغانستان میباشد.

مادهٔ هشتم ـ پادشاه باید از تبعه افغانستان ، مسلمان وپیرو مذهب حنفی باشد.

مادهٔ نهم ـ پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد :

۱ـ قیادت اعلای اردوی افغانستان .
۲ـ اعلان حرب ومتارکه.
۳ـ دایر کردن وافتتاح لویه جرگه .
۴ـ افتتاح اجلاس عادی شوری .
۵ـ دایر نمودن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .
۶ـ منحل ساختن شوری واصدار فرمان انتخابات مجدد . انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه از تاریخ انحلال شوری انجام میباید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- دقوانینو ښکول او دهغو دجاری کولو اعلام .

۸- دتقنینی فرمانونو ویستل .

۹- دقانون دحکمونو سره سم دبین الدول معاهدو دترون دپاره اتبارلیک ورکول .

۱۰- د بین الدول معاهد وښکول .

۱۱- دصدراعظم ټاکل . دهغه استعفاء منل ، دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل اود وزیرانو استعفاء منل .

۱۲- دمشرانوجرگی د غیرانتخابی غړوټاکل اوددغی جرگی دغړوله منځ نه درئیس ټاکل .

۱۳- دقاضی القضات اوسترې محکمی دغړوټاکل.

۱٤- دقانون دحکمونوسره سم د قاضیانو او عالی رتبه مامورینو او منصبدارانو ټاکل اومتقاعد کول .

۱۵- په بهرنوملکونو کښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیود مشرانو ټاکل. په بین المللی موسسو کښی دافغانستان ددائمی نمایندگانو ټاکل او د بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانو باورلیک منل.

۱٦- داضطرار دحالت اعلامول اوختمول .

۱۷- دجزاء کمول اوبښل.

لسمه ماده – سیکه دباچا په نامه وهله کیږی .

یوولسمه ماده – په خطبو کښی دباچانوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده – نښان دقانون دحکمونو سره سم دباچا له خوا ورکول کیږی . دنښان په ورکړه پوری هیڅ قسم مادی ښیگڼه تړلی نه وی.

دیارلسمه ماده – دباچائی دربار لگښت دباچائی لگښتونو دقانون سره سم د دولت په بودجه کښی ټاکل کیږی .

څوارلسمه ماده – په دی فصل کښی چه څومره صلاحیتونه راغلی دی له هغونه په هغوحدودو کښی دننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده – باچا نه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی اودحکومت اوستری محکمی دغړو په مخکښی دشوری ددواړو جرگو دمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه په خپلو ټولو چاروکښی په خدای جل جلاله حاضر گڼم. د اسلام دسپیڅلی دین د اساسونو ساتنه او د اساسی قانون حمایت به کوم. دهیواد د خپلواکی او دسیمی تمامیت ، د دولت قوانینو او دخلکو حقونه به ساتم اود لوی خدای له درباره د مرستی په غوښتو به د افغانستان د اساسی قانون دحکمونو سره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلوړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کار اچوم .

۷- توشیح قوانین واعلام انفاذ آن .

۸- اصدار فرامین تقنینی .

۹- اعطای اعتبارنامه بغرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰- توشیح معاهدات بین الدول.

۱۱- تعیین صدراعظم وقبول استعفای او- تعیین وزراء به پیشنهاد صدر اعظم وقبول استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانوجرگه وتعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهء اعضای آن .

۱۳- تعیین قاضی القضات واعضای ستره محکمه .

۱٤- تعیین وتقاعد قضات وتعیین وتقاعد مامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزد دول خارجی. تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزد موسسات بین المللی وقبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی.

۱٦- اعلام حالت اضطرار وخاتمه دادن به آن.

۱۷- تخفیف وعفو مجازات.

ماده دهم – سکه بنام پادشاه ضرب میشود.

ماده یازدهم – درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ماده دوازدهم – نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود.

اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیاز مادی نمیباشد.

ماده سیزدهم – مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد.

ماده چاردهم – استفاده ازصلاحیت های مندرج این فصل درداخل حدودی صورت میگیرد که احکام این قانون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم – پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است وباحضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستره محکمه دربرابر جلسه مشترک هردوجرگه شوری حلف آتی را بجامی آورد :

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگند یاد میکنم که درکافه اعمال خود خداوند جل جلاله راحاضر دانسته ، اساسات دین مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی رااحترام ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانین دولت وحقوق مردم راحفاظت کنم. وبا استعانت ازبارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا درراه سعادت وترقی ملت افغانستان بکار برم .

جریدهٔ رسمی

هر پانزده روز به زبانهای پشتو ودري نشر می‌شود

شپاړسمه ماده ــ دافغانستان باچائي ددې اساسي قانون دحکمونو سره سم د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید په کورنۍ کښې له یو نه بل ته پاتې کیږي .

اوولسمه ماده ــ که چیرې باچا د استعفاء تکل او کاندۍ نو د واسي جرګې له مشر ، دمشرانو جرګې له مشر ، صدر اعظم ، قاضي القضات او باچائي دربار له وزیر نه جوړه مجلس ته خبر ورکوي بیا په اوو ورځو کښې دننه د لویه جرګه دائروي او خپله استعفاء پخپله یا د دربار د وزیر په لاس جرګې ته وړاندې کوي . که لویه جرګه تصدیق وکړي چه باچا په خپله خوښه استعفاء کړې ده نو د دغې جرګې د تصدیق له تاریخ نه د باچا استعفاء نافذه ګڼل کیږي .

اتلسمه ماده ــ د باچا د استعفاء یا مړینې په وخت کښې باچائي دهغه مشر ځوی ته پاتې کیږي .

که چیرې د باچا په مشر ځوی کښې هغه شرطونه پوره نه وو چه په دې اساسي قانون کښې ښودل شوي دي نو بیا باچائي دهغه دوهم ځوی او همداسي ورپسې نورو ځامنو ته پاتې کیږي .

نولسمه ماده ــ که چیرې باچا مړ یا استعفاء وکړي او دباچائي په شرطونو برابر ځوی ونه لري نو پاچائي د باچا په وروڼو کښې تر ټولو مشر ورور ته پاتې کیږي .

که چیرې د باچا په مشرور ورکښې د پاچائي شرطونه پوره نه وي نو ده ته چه کوم یو ورور د عمر په لحاظ زیات نژدې وي پاچائي هغه ته پاتې کیږي او همدغسې تر اخره درومي .

که چیرې باچا د پاچایي په شرطونو برابر یو ورور هم و نه لري نو په ځای ناست به ئې د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولاد له تبره غوره کیږي . په داسې حالت کښې د پاچا انتخاب د لویې جرګې ، دستري محکمې له غړو او د حکومت نه دیو جوړ شوي مجلس له خوا کیږي .

که باچا مړ وو نو دا مجلس به د مړینې دورځې له تاریخه په پنځلسو ورځو کښې دننه او که استعفائي کړې وه نو نافذ کیدو د تاریخ نه پس په اوو ورځو کښې دننه د صدر اعظم له خوا جوړیږي .

په دې مجلس کښې فیصله د حاضرو غړو درایو په اکثریت کیږي او فیصله دهغه چا له منبت نه پس چه د پاچا په حیث غوره شوي دي نافذه ګڼل کیږي .

دپاچا د مړینې یا د استعفاء د نافذ کیدو له نیټې نه د هغه د جانشین تر غوره کیدو پورې د دربار وزیر د پاچا نائب ګڼل کیږي .

شلمه ماده ــ کله چه پاچا هیواد نه د باندې د سفر تکل وکړي نو یو یا څو کسه دخپل وکیل په توګه ټاکي .

دغه کس یا کسان د پاچا په غیاب کښې دهغه واك اختیار په حدود و کښې دننه چه پاچا ورته ورکړي پاچائي چارې ددې اساسي قانون د حکمونو سره سمې د پاچا په وکالت پرځای کوي .

ماده شانزدهم ــ پادشاهی افغانستان در خانوادهٔ اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید برحسب احکام این قانون اساسی انتقال مینماید .

ماده هفدهم ــ هرگاه پادشاه اراده استعفاء بنماید به مجلس مرکب از رئیس اولسی جرگه ، رئیس مشرانو جرگه ، صدر اعظم قاضی القضات و وزیر دربار پادشاهی اطلاع داده بعد در خلال مدت هفت روز لویه جرگه را دائر میکند و استعفای خود را شخصاً یا توسط وزیر دربار به جرگه مذکور ابلاغ مینماید . در صورتیکه لویه جرگه تصدیق نماید که استعفاء از اراده پادشاه نشأت نموده از تاریخ تصدیق آن استعفای پادشاه نافذ شمرده میشود .

ماده هژدهم ــ در موقع استعفأ یا وفات پادشاه ــ پادشاهی به پسر بزرگش انتقال مییابد .

در صورتیکه پسر بزرگ پادشاه واجد شرایط پادشاهی که در این قانون اساسی ذکر گردیده نباشد پادشاهی به پسر دوم او و همچنان الی آخر انتقال میکند .

ماده نزدهم ــ هرگاه پادشاه وفات کند یا استعفاء نماید و پسری نداشته باشد که واجد شرایط پادشاهی باشد ، پادشاهی به بزرگترین برادر پادشاه انتقال مینماید . در صورتیکه بزرگترین برادر پادشاه واجد شرایط نباشد پادشاهی به برادر یکه از نظر سن میان برادران بلافاصله بعد از و واقع باشد و همچنان الی اخر انتقال می یابد .

در صورتیکه پادشاه برادري نداشته باشد که واجد شرایط پادشاهی باشد جانشین پادشاه از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید انتخاب میگردد . درین حالت انتخاب پادشاه توسط مجلسی مرکب از لویه جرگه ، حکومت و اعضای ستره محکمه صورت میگیرد . این مجلس در صورت وفات در خلال مدت پانزده روز از تاریخ وفات و در صورت استعفاء در خلال مدت هفت روز از تاریخ نفاذ آن از طرف صدر اعظم دائر میشود . تصمیم این مجلس به اکثریت ارای اعضاي حاضر اتخاذ میگردد و بعد از موافقت شخص که بحیث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده میشود .

از تاریخ وفات پادشاه یا نفاذ استعفای او تا انتخاب جانشین پادشاه ، وزیر دربار نائب پادشاه شناخته میشود .

ماده بیستم ــ هنگامیکه پادشاه اراده سفر بخارج مملکت بنماید یك یا چند نفر را بحیث وکیل خود تعیین میکند . شخص یا اشخاص مذکور در غیاب پادشاه بوکالت از او امور پادشاهی را در حدود صلاحتیی که از طرف پادشاه به او داده میشود برطبق احکام این قانون اساسی اجرا مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کسان دوکیل په توگه نه شي ټاکل کیدی :

۱-صدر اعظم.

۲-د اولسي جرگي مشر.

۳-دمشرانو جرگي مشر.

٤-قاضي القضات .

یوویشتمه ماده -کله چه باچا مړشي او دهغه په ځای ناست لا دخپل عمر شل کاله پوره کړي نه وي نو ترڅو پوري چه دغه عمر ته رسیږي ملکه د باچائي چارو نیابت په غاړه اخلي . که چیرې ملکه نه وي نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښي یادشوې دی د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولاد له تبره یو کس د پاچا د نائب په توگه غوره کوي.

دوه ویشتمه ماده- کله چه باچا استعفاء وکړي او دهغه پرځای ناست دخپل عمر شل کاله نه وي پوره کړي نو ترڅو پوري چه دی دغه عمر ته رسیږي هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښي یادشوی دی د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولاد له تبره یو کس د باچا د نائب په توگه غوره کوي.

درویشتمه ماده- د باچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولري چه په اتمه ماده کښي راغلي دي.

د باچا نائب باچائي چاري ددې اساسي قانون د حکمونو سره سمي پرځای کوي.

که د باچا نیابت د ملکي په غاړه وي ملکه د هغه صلاحیت نه چه د نهمي مادې په دوهمه فقره کښي یادشوی دی د حکومت په مشوره استفاده کوي.

د باچا نائب چه څو پوري دا عهده په غاړه لري په بل شغل بانديې بوختیدلی نه شي .

هغه څوک چه ددې اساسي قانون دیوویشتمي او دوه ویشتمي مادې د حکمونو له مخه د باچا د نائب په توگه ټاکل کیږي هیڅکله د افغانستان د باچا په توگه انتخابیدلی نه شي .

د باچائي د نیابت په دوره کښي ددې اساسي قانون د باچا د فصل هغه مادې چه پرځای ناست پوري تعلق لري تعدیل کیدلی نه شي .

څلیرویشتمه ماده- د باچا ځوی ، لور ، ورور ، خور او ددوی ښځي او میړونه او ځامن او لوڼي او د باچا تره او د تره ځامن باچائي کورنی ده د دولت په رسمي تشریفاتو کښي باچائي کورني په باچا او ملکه پسي جوخت ځای نیسي .

د باچائي کورنی لگښت د باچائي لگښتونو په بودجه کښي ټاکل کیږي لقبونه یوازې د باچائي کورنی دپاره دي او د قانون د حکمونو سره سم ټاکل کیږي.

د باچائي کورنی غړي په سیاسي گوندونو کښي گډون نه کوي او دغه وظیفي په غاړه نه اخلي :

۱-صدارت عظمی او وزارت.

۲-دشوری غړیتوب .

۳-دستري محکمي غړیتوب.

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱- صدر اعظم.

۲-رئیس اولسی جرگه.

۳- رئیس مشرانو جرگه.

٤- قاضی القضات .

ماده بیست و یکم— هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را به عهده میگیرد. درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه در ماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم — هرگاه پادشاه استعفاء نماید و جانشین او سن بیست را تکمل نکرد باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه در ماده ء نزدهم ذکر گردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید.

ماده بیست وسوم — نائب و وکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد.

نائب پادشاه امور پادشاهی را بر طبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند.

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم به مشوره حکومت استفاده میکند.

نائب پادشاه نمیتواند در مدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد.

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم و بیست ودوم این قانون اساسی به صفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود.

در دوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود.

ماده بیست وچارم- پسر و دختر و برادر و خواهر پادشاه و ازواج و زوجات و ابناء و بنات شان و عم و ابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند.

در تشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه وملکه اخذ موقع مینماید.

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود.

القاب مختص به خانواده پادشاهی میباشد و مطابق به احکام قانون تعیین میگردد.

اعضای خانواده پادشاهی در احزاب سیاسی شمولیت نمیورزند و وظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱-صدارت عظمی و وزارت.

۲-عضویت شوری.

۳-عضویت ستره محکمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باچاهی کورنی غړی خپل حیثیت دباچاهی کورنی دغړی په صفت ترڅوچه ژوندی وی ساتی .

در یم فصل

د خلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه ماده ـ دافغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض او امتیازه دقانون په وړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری .

شپږویشتمه ماده ـ آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی . داحق بی دنورو له آزادی او عمومی ښیګړونه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نه لری .

د انسان آزادی او کرامت د بلوسی نه په امن دی او بیلتون نـه قبلوی .

هیڅ کړه جرم نه ګڼل کیږی مګر هله چه دیرداسی قانون په موجب جرم وبلل شی چه ددغی کار له کولو نه مخکښی نافذشوی وی .

هیچا ته سزا نه شی ورکوله کیدی مګر هله چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمې نه پس حکم صادر کړی وی .

هیچا ته جزا نه شی ورکول کیدی مګر دهغه قانون دحکمه سره سم چه ددغه تهمتی کار له کولو نه ړومبی نافذ شوی وی .

هیڅوك بی دقانون له حکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نه شی هیڅوك توقیف کیدلی نه شی مګر دواکمنی محکمی دحکم او دقانون دحکمو نوسره سم .

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی ـ څو پوری چه تورن دمحکمی له خوا په قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیګناه ګڼل کیږی .

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی دتورن نعقیب ـ نیول ـ توقیف او سزا ور کول بل هیڅ چا ته نه ورځیږی .

دانسان کړول جواز نه لری . هیڅوك نشی کولی چه حتی له چانه دحقایقو دڅرګندولو په غرض هم هغه وکړوی او یا یی دکړولو امر ورکړی که څه هم دغه سړی دتعقیب لاندی وی یا نیول شوی یا توقیف شوی یا پری دسزا حکم ختلی وی .

له انسانی کرامت نه مخالفه سزا تیا کل جواز نلری .

هغه اظهار چه له تورن یا بل سړی نه په اکراه واخستی شی اتبار نه لری .

په جرم بـانـدی اقـرار کول هغه اعتراف ته وائی چه تورن ئی په روغ عقل او په خپله خوښه دهغه جرم په کولو باندی چه دقانون له مخه په ده پوری تړل شوی وی دیوی واکمنی محکمی په وړاندی وکړی .

هرڅوك حق لری چه دهغه تور دلری کولو په غرض چه دقانون له مخه پری تړل شوی وی دځان ددفاع دپاره وکیل ونیسی .

دیو چا پوروړی کیدل دپوروړی دآزادی دسلبیدو یا کمیدو سبب کیدی نـه شـی .

دپورو یستلو لارې چارې دقانون له خوا ښودل کیږي .

هر افغان حق لری چه دخپل دولت دسیمی هرځاې ته لاړ شی او هلته استوګنه غوره کړی مګر بی له هغو ځایو څخه چه قانون منع کړی وی . همدارنګه هر افغان حق لرې دقانون دحکمو نوسره سم

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانوادهٔ پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند.

مادهٔ بیست و پنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض وامتیاز در برابر قانون حقوق و وظائف مساوی دارند.

مادهٔ بیست وششم آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران ومنافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی نـدارد .

آزادی و کرامت انسان از تعرض مصون است وانفکاك نمی پذیرد. دولت به احترام وحمایت آزادی و کرامت انسان مکلف میباشد.

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجـازات نمود مگر برطبق حکم محکمه باصلاحیت که بعد از محاکمه علنی وحضوری صادر گردیده باشد .

هیچکس را نمیتوان مجـازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتـار نمود مگر بـر طبق احکام قانون.

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر برطبق حکم محکمه باصلاحیت ومطابق به احکام قانون.

برائت ذمهٔ حالت اصلی است. متهم تا وقتیکه به حکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود.

جرم یك امر شخصی است. تعقیب ، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزاء براو به شخص دیگری سرایت نمیکند.

تعذیب انسان جـواز ندارد. هیچـکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر ، اگرچـه آن شخص تحت تعقیب ، گرفتاری یا توقیف ویا محکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد .

اظهاریکه ازمتهم یا شخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد.

اقرار بجرم عبارتست از اعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه باصلاحیت مینماید.

هرشخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً بـاو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند.

مدیون بودن یك شخص در برابر شخص دیگر موجب سلب یـا محدود شدن آزادی مدیون شده نمیتوانـد . طرز و وسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد .

هر افغان حق دارد در هر نقطهٔ از ساحهٔ دولت خود سفر نماید ومسکن اختیار کند مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است. همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان نه دباندې سفروکړي او بيرته افغانستان ته راشي.

هيڅ افغان په افغانستان کښې دننه او د افغانستان نه د باندې په شړلو محکومولی نه شی.

اووه ويشتمه ماده ــ هيڅ افغان ديو جرم په تور بهرني دولت ته سپارل کيدې نه شی.

اته ويشتمه ماده ــ دهرچا تاتوبی دبلوسی نه په امن دی ــ هيڅوك حتی دولت هم داوسيدونکی داجازې ياديوې واکمنی محکمی له حکمه پرته او بی ذهغوحالاتو او لاروچارو نه چه په قانون کښی څرگندې شودل شوې دې دچا تاتوبی ته ننوتلی او هغه لټولی نه شی.

دڅرگند جرم په وخت کښی مسئول مامور ديو چا تاتوبی ته بی دهغه يادمحکمی له مخکنی اجازې څخه پخپل مسئوليت ننوتی شی او هغه لټولی شی خو دغه مامور په دی مکلف دې چه دورننوتاو يا لټولو نه پس دقانون دخوا په ښودلی موده کښی دننه دمحکمی فيصله لاس ته راوړې.

نه ويشتمه ماده ــ ملکيت دبلوسی نه په امن دې.

دهيچا ملکيت دقانون دحکم او ديوې واکمنی محکمی دفيصلی نه پرته مصارده کيدې نه شی.

ديوچا دملکيت استملاك يوازې دعمومی ښيگړو دپاره دعادلانه پيشکی په بدل کښی دقانون دحکمونو سره سم جواز لری.

هيڅوك بی له قانون نه دملکيت له اخيستو او تصرف څخه منع کيداې نښی. دملکيت داستعمال لاره دعامو ښيگڼو دتاءمين لپاره دقانون له پلوه تنظيم او ښودل کيږې.

دځانی شتمنی پلټنه او دهغی اعلان يوازې دقانون په حکم کيداې شی.

دباندينی دولتونه او اتباع په افغانستان کښی دعقاری مالونو دملکيت حق نلرې. دبهرنوملکونو په سياسی نمايندگيو باندې دباالمثل چال چلند په اساس او په هغو بين المللی موءسسو باندې چه افغانستان پکښی غړيتوب لرې دحکومت په خوښه عقاری مالونه پلورل کيداې شی.

ديرشمه ماده ــ د هرچا دمخابری ازادی او پټوالی که په ليك وې که په تيلگراف که په تيلفون او که په بله وسيله وې دبلوسی نه په امن دې.

دولت دچا د مخابرې دلټون حق نلرې مگر ديوې واکمنی محکمی د فيصلی او دقانون دحکمونو سره سم.

په سملاسی حالاتو کښی چه قانون ښودلی دې مسئول مامور بی له دی چه رومبی دمحکمی نه اجازه واخلی په خپل مسئوليت کولی شی چه مخابرې ولټوې. دغه مامور په دې مکلف دې چه د پلټنې څخه وروسته په هغه موده کښی چه قانون ښودلی ده د محکمی فيصله حاصله کاندې.

يو ديرشمه ماده ــ دفکر او بيان ازادې دبلوسی نه په امن ده.

هر افغان حق لری چه دقانون دحکمونو سره سم په وينا ليکنه، تصوير او يا داسی نورو وسيلو خپل فکر څرگند کړی.

هر افغان حق لری چه مطالب دقانون د حکمونه سره سم بی

بخارج افغانستان سفر نمايد و به آن عودت کند.

هيچ افغان به تبعيد در داخل افغانستان وخارج از افغانستان محکوم نميشود.

ماده بيست و هفتم ــ هيچ افغان به علت اتهام به يك جرم به دولت خارجی سپرده نميشود.

ماده بيست و هشتم ــ مسکن شخص از تعرض مصون است. هيچکس به شمول دولت نميتواند بدون اجازه ساکن يا حکم محکمه باصلاحيت و بغير از حالات و طرزيکه در قانون تصريح شده به مسکن کسی داخل شود يا انرا تفتيش نمايد.

درموارد جرم مشهود مامور مسئول ميتواند به مسکن شخص بدون اجازه او و يا اجازهٔ قبلی محکمه به مسئوليت خود داخل شود يا انرا تفتيش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول يا اجرای تفتيش درخلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده بيست و نهم ــ ملکيت از تعرض مصون است.

ملکيت هيچ شخص بدون حکم قانون وفيصلهء محکمه با صلاحيت مصادره نميشود.

استملاك ملکيت شخص تنها به مقصد تاءمين منافع عامه، در بدل تعويض قبلی و عادلانه بموجب احکام قانون مجاز ميباشد.

هيچکس از کسب ملکيت و تصرف دران منع نميشود مگر در حدود قانون. طرز استعمال ملکيت بمنظور تاءمين منافع عامه توسط قانون تنظيم و رهنمونی ميشود.

تفتيش و اعلان دارائی شخص تنها بحکم قانون صورت ميگرد.

دول و اتباع خارجی در افغانستان حق ملکيت اموال عقاری ندارند. فروش عقار به نمايندگی هاي سياسی دول خارجی براساس رويه باالمثل و به موسسات بين المللی ايکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقهٔ حکومت مجاز ميباشد.

ماده سيم ــ ازادی و محرميت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد وچه بوسيلهٔ تلفون و تلگراف و يا وسائل ديگر از تعرض مصون است.

دولت حق تفتيش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فيصله محکمهٔ باصلاحيت و مطابق به احکام قانون.

درحالات عاجل ــ که در قانون تعريف ميگردد مامور مسئول ميتواند بدون اجازهٔ قبلی محکمه بمسئوليت خود به تفتيش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجرای تفتيش در خلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده سی و يکم ــ آزادي فکر و بيان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسيله گفتار، نوشته، تصوير يا امثال آن مطابق باحکام قانون اظهار کند.

هر افغان حق دارد مطابق با حکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې چه لومړۍ ئې دولتي مقاموته وښيئ چاپ او نشر کاندې.

دعمومي چاپخانو دتاسيس او د مطبوعاتو خپرولو اجازه او امتياز دقانون دحکمونو سره سم يوازې د افغانستان اتباعو او دولت ته ورکول کيږي.

درېډيو او تېلوېژن، د عامو خپرونکو کارځيو تاسيس او چلول يوازې په دولت پورې اړه لري.

دوه دېرشمه ماده — دافغانستان اتباع حق لري چه د روا او سوله ناکو مقصدونو د پوره کولو دپاره دقانون دحکمونو سره سم ددولت د مخکني اجازې نه پرته بې وسلې تولنه وکاندې.

دافغانستان اتباع حق لري چه دمادي يا معنوي مقصدونو د پوره کولو دپاره دقانون دحکمونو سره سم ټولني جوړې کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه دقانون په حکمونو برابر سياسي گوندونه جوړ کړي خو په دې شرط چه :

۱/ دگوند هدف ـ فعاليت او هغه مفکورې چه دگوندونو تشکيلات پرې بناء شوي وي ددې اساسي قانون له ارزښتونو سره تناقض و نه لري.

۲/ دگوند تشکيلات او مالي درکونه په ډاگه وي.

هغه گوند چه دقانون په حکم برابر جوړ شوي وي د قانوني موجباتو او ستري محکمې له حکمه پرته نه ړنگيدی نه شي.

درې دېرشمه ماده — هرچا ته چه اداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړي د تاوان د اخيستلو حق لري او کولی شي چه د تاوان اخيستو دپاره په محکمه کښې دعوې راولاړه کړي.

دولت د هغو حالاتو نه پرته چه قانون ئې څرگندوي بې دوا کمنې محکمې له حکمه دخپلو حقونو د تحصيل اقدام نشي کولی.

څلور دېرشمه ماده — تعليم د افغانستان د ټولو وگړو حق دی او د افغانستان د دولت او اتباعو له خوا وړيا برابريږي.

په دې برخه کښې ددولت هدف يوې د اسې مرحلې ته رسيدل دي چه دافغانستان د ټولو وگړو دپاره پکښې دقانون دحکمونو سره سم د روزنې او ښوونې مناسبې آسانتيا وې را غونډې شي.

دولت مکلف دی چه په ټول افغانستان کې د پوهنې دمتوازن تعميم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبيق کړي.

دښوونې او روزنې لارښودنه او څارنه د دولت وظيفه ده.

لومړنۍ ښودنې دټولو ماشومانو دپاره په هغو ځايونو کښې چه وسيلې ئې ددولت له خوا برابرې شوې وې حتمي دي.

دلوړا و عمومي تعليم دموء سسو جوړول او چلول يوازې ددولت حق او وظيفه ده. د دې نه وراخوا دافغانستان اتباع حق لري چه اختصاصي يا دليک لوست ديوود پاره ښوونځي جوړ کړي. ددا سې ښوونځيو دجوړونې شرطونه، تعليمي نصاب او پکښې دزده کړې شرايط دقانون له پلوه ښودل کيږي.

حکومت کولی شي چه دقانون د حکمونو سره سم خارجي کسانو ته د خصوصي ښوونځيو د جوړولو اجازه

بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد

اجازه وامتیاز تأسیس مطابع عمومی و نشر مطبوعات تنها باتباع ودولت افغانستان مطابق باحکام قانون داده میشود.

تاسیس وتدویر دستگاه عامه فرستندهٔ رادیوو تلویزیون مختص بدولت است.

ماده‌سی ودوم — اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز وصلح امیز بدون حمل سلاح مطابق به احکام قانون بدون اجازه قبلی دولت اجتماع نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمین مقاصد مادی یا معنوی مطابق به احکام قانون جمعیت ها تاسیس نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سیاسی تشکیل دهند مشروط براینکه :

۱/ هدف وفعالیت حزب ومفکوره هائیکه تشکیلات احزاب روی آن بناء شده مناقض ارزش های مندرج این قانون اساسی نباشد.

۲/ تشکیلات ومنابع مالی حزب علنی باشد.

حزبیکه مطابق به احکام قانون تشکیل می یابد بدون موجبات قانونی وحکم ستره محکمه منحل نمیشود

ماده‌سی وسوم — هرشخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره میباشد ومیتواند برای حصول آن در محکمه دعوی اقامه کند.

دولت نمیتواند بجز درحالاتیکه قانون تصریح میکند بدون حکم محکمه باصلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند.

ماده‌سی وچهارم — تعلیم حق تمام افراد افغانستان است وبصورت مجانی ازطرف دولت واتباع افغانستان فراهم میشود.

هدف دولت دراین ساحه رسیدن به مرحله ایست که در آن تسهیلات مناسب تعلیم وتربیه برای همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است برای تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان پروگرام موثری وضع وتطبیق نماید.

رهنمونی ونظارت تعلیم وتربیه وظیفهٔ دولت است.

تعلیمات ابتدائی برای تمام اطفال درنقاطی که وسائل آن ازطرف دولت تهیه شده حتمی میباشد.

تأسیس واداره موءسسات تعلیم عالی وعمومی تنها حق ووظیفهٔ دولت است. درخارج این ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصی وسواد آموزی تأسیس نمایند.

شروط تأسیس، نصاب تعلیم وشرایط تحصیل درچنین مکاتب توسط قانون تنظیم میگردد.

حکومت میتواند مطابق به احکام قانون باشخاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی . ددا سی ښوونځیونه یوازې خا رجی کسان فایده اخستی شی .

پنځه دیرشمه ماده ـ دولت موظف دی چه دملی ژبی پښتودانکشاف اوتقویی دپاره موثرپروگرام جوړاوتطبیق کړی .

شپږدیرشمه ماده ـ دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولوافغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغیودمخنیوي اوعلاج وسیلې برابری کړی . په دې برخه کښې ددولت هدف یو داسی پړاوته رسیدل دی چه دروغتیا مناسبې اسانی پکښې دافغانستان دټولوګروډپاره برابرې شی .

اووه دیرشمه ماده ـ کارد افغان حق اود غاړې فرض دی چه دکولو وس ئې لری .

دکارد تنظیم دپاره چه کوم قوانین جوړیږی دهغولوی هدف یوې داسی مرحلی ته رسیدل دی چه دکاریګرو دبیلو بیلوډ لوحقونه اوښیګړې پکښې خوندی شی . دکار مناسب حالات راپید اشی اود کاریګراوکارفرمایانو ترمنځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللی ډول تینګ شی .

د افغانستان اتباع داهلیت له مخې اودقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کیږی .

دکاراوکسب غوره کول په هغوشرطونوکښې دننه چه قانون ئې ټاکلی دی آزاد دی .

بیګار که د دولت دپاره هم وی ناروادی . دبیګاربندیز دهغو قوانینو دعملی کولوپه لاره کښې چه دعمومی ښیګړوپه نیت دیوځائی کاردسمښت دپاره جوړیږی کوم خنډ نه راپورته کوی .

اته دیرشمه ماده ـ هرافغان مکلف دی چه دولت ته مالیه اومحصول ورکړی . هیڅ قسم مالیه اومحصول بې دقانون له حکمه نه شی ټول کیدی . دمالیې اومحصول اندازه اودورکولو لارې چارې یې داجتماعی عدالت سره سم دقانون له خوا ښودل کیږی . دا حکم په خارجی اشخاصو باندې هم چلیږی .

نه دیرشمه ماده ـ دهیواد څخه دفاع دافغانستان د ټولو اتباعو سپیڅلی وظیفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونوسره سم دعسکری خدمت په کولومکلف دی .

څلویښتمه ماده ـ د اساسی قانون په حکمونوسم چلیدل ، دباچاسره وفاداري اودهغه درناوي کول ، قوانینوته غاړه ایښودل ، دعمومی نظم اوامن خیال لرل ، دهیواددښیګڼوساتل اوپه ملی ژوندکښې ګډون کول دافغانستان دټولوخلکووظیفه ده .

خلورم فصل

شوری

یوڅلویښتمه ماده ـ شوری دافغانستان دخلکود ارادې ښکارندویه ده اودټول ملت نمایندګی کوی .

خارجی اجازه تأسیس مکاتب خصوصی بدهد . ازاین مکاتب تنها اشخاص خارجی میتوانند استفاده کنند .

ماده سی وپنجم ـ دولت موظف است پروگرام موثری برای انکشاف وتقویه زبان ملی پښتووضع وتطبیق کند .

ماده سی وششم ـ دولت موظف است درحدود توان خود وسائل وقایه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن برای همه افغانها تهیه کند . هدف دولت درین ساحه رسیدن به مرحله ایست که درآن تسهیلات صحی مناسب برای تمام افراد افغانستان فراهم گردد .

ماده سی وهفتم ـ کارحق وفریضهٔ هرافغانیست که قدرت اجرای آنرا داشته باشد .

هدف عمده قوانینی که برای تنظیم کاروضع میگردد رسیدن بمرحله ایست که در آن حقوق ومنافع اصناف کارگران حمایت شود . شرایط مساعد کارفراهم گردد ، روابط بین کارگران وکارفرمایان بصورت عادلانه ومترقی تنظیم یابد .

اتباع افغانستان به اساس اهلیت وبموجب احکام قانون بخدمت دولت پذیرفته میشوند .

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرایطیکه قانون تعین مینماید آزاد میباشد .

تحمیل کاراجباری اگرچه برای دولت باشد جواز ندارد تحریم کاراجباری مانع تطبیق قوانینی نمیشود که بمنظور تنظیم فعالیت دسته جمعی برای تأمین منافع عامه وضع میگردد .

ماده سی وهشتم ـ هرافغان مکلف است به دولت مالیه ومحصول تادیه کند هیچ نوع محصول ومالیه بدون حکم قانون وضع نمیشود . اندازه مالیه ومحصول وطرز تادیهٔ آن بارعایت عدالت اجتماعی توسط قانون تعیین میگردد . این حکم درمورد اشخاص خارجی نیز تطبیق میشود .

ماده سی ونهم ـ دفاع ازوطن وظیفه مقدس تمام اتباع افغانستان است کافه اتباع افغانستان به اجرای خدمت عسکری مطابق به احکام قانون مکلف میباشند .

ماده چهلم ـ پیروی ازاحکام قانون اساسی ، وفاداری واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانین ، رعایت نظم وامن عامه ، صیانت منافع وطن واشتراک درحیات ملی وظیفه تمام مردم افغانستان میباشد .

فصل چهارم

شوری

ماده چهل ویکم ـ شوری افغانستان مظهراراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمایندگی می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جریدهٔ رسمی

هرپانزده روز به زبانهای پښتو و فارسی نشرمیشود

د افغانستان خلك دشورى له لار دى مملكت پهسياسى ژوند کښې برخه اخلي .

دشورى هرغړى كهڅه هم له يوى ټاكلى سيمى څخه غوره شوى دايي دخرګندولوپه وخت كى د افغانستان عامى ښيګڼې په نظر کښې نيسى .

دوه‌څلويښتمه‌ماده‌ـ شورى‌دوى‌تولنې لري : اولسى جرګه اومشرانو جرګه .

درې‌څلويښتمه‌ماده‌ـ دولسى جرګې غړي‌دآزادوـ عامو، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذريعه د قانون د حكمونـو سره سم دافغانستان دخلكو لهخوا غوره كيږي .

ددې‌مقصدد پاره افغانستان په انتخابي ونډو نوويشل كيږي .

دونډونوشمار اوسيمه‌دقانون له‌مخه ټاكل كيږى .

دهرونډ نه يووكيل غوره كيږى .

دوكالت‌دپاره‌هرملاتړلى چه‌په‌خپل‌ونډ كښې دقانون‌دحكمونو سره‌سم ترټولو زياتې رائى وګټى وكيل بلل كيږي .

څلورڅلويښتمه‌ماده‌ـ داولسى جرګې غړى د څلور وكلونودپاره چه‌يوه تقنينى دوره‌ده‌غوره كيږى .

كه‌چيرى‌شورى‌ددى‌اساسى قانون دحكمونوسره سمه ړنګه شى نوـ نوي اولسى جرګه ديوى تقنينى‌دورې دپاره‌غوره كيږي ـ‌خودپاى ته‌رسيدلو نيټه به‌ئى په داسى‌ډول ټياريږى چه‌وروسى اولسى جرګه جوخته‌په‌هغه نيټه پرانستله شى چه په نهه پنځوسمه ماده كښې ټاكل‌شوې ده .

پنځه‌څلويښتمه‌ماده‌ـ دمشرانوجرګې غړى په‌دې‌طريقه ټاكلى كيږى اوغوره كيږي : ـ

۱ـ دريمه برخه غړى دپوهواو ازميښتوالو كسانو له منځه دباچا له‌خوا دپنځوكلونودپاره ټاكل كيږي .

۲ـ پاتې دوه برخې‌غړى په‌دى‌شان غوره كيږي : ـ

الف ـ‌دهرولايت جرګه‌دخپلوغړو له‌منځه يوتن‌ددرى كلونو دپاره دمشرانوجرګې په‌غړيتوب غوره كوى .

ب ـ دهر ولايت استوګنى دآزادوـ عامو ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاريوكس دڅلوروكلونودپاره‌دمشرانو جرګې په‌غړتيوب غوره كوى .

شپږڅلويښتمه‌ماده‌ـ دانتخاب كوونكو شرطونه‌دانتخاباتو په‌قانون كښې ښودل كـيږى .

هغه‌كسان‌چه‌دشورى په‌غړيتوب ټاكل كيږى ياغوره كيږى په كاردې چه‌دانتخاب كوونكو په‌شرطونوسربيره‌دغه‌صفتونه‌هم‌ولري : ـ

۱ـ دشورى په‌غړيتوب باندې دټاكل كيدو وياغوره كيدو نه ړومبى يى لږترلږه لس كاله پخوا دافغانستان ددولت تابعيت حاصل كړى وي .

۲ـ ددې اساسى قانون دنافذ كيدو نه‌وروسته‌دمحكمې له‌خوادسياسى حقونوڅخه په‌محرومى محكوم‌شوى نه‌وى .

۳ـ په‌ليك لوست‌به‌پوهيږى .

مردم افغانستان به توسط شورى در حيات سياسى مملكت سهم ميگيرند . هر عضوشورى در حاليكه‌ازيك حوزه معين انتخاب شده در موقع اظهار راى مصالح عمومى افغانستان را مدار قضاوت خود قرارميدهد .

مادهٔ‌چهل‌ودوم شورى داراى دو مجلس ميباشد : اولسى جـرگه ومشرانوجرگه .

مادهٔ‌چهل‌وسوم اعضاى ولسى جرگه‌توسط انتخابات‌آزاد ـ عمومى ـ سرى و مستقيم مطابق با حكام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب‌ميشود . افغانستان باين‌منظوربه‌حوزه‌هاى انتخابى تقسيم ميگردد . تعداد وساحه‌حوزه‌ها توسط قانون تعيين‌ميشود . ازهرحوزه يك نفروكيل انتخاب ميگردد . داوطلبى كه درحوزه خودمطابق باحكام قانون راى بيشتر حاصل ميكند وكيل شناخته ميشود .

مادهٔ‌چهل‌وچهارم اعضاى ولسى جرگه‌براى مدت‌چهارسال كه‌يك دوره‌تقنينيه‌است انتخاب‌ميشوند هرگاه‌شورى‌مطابق به‌احكام اين قانون اساسى منحل شود ولسى جـرگـه‌جديد براى يك دوره تقنينيه انتخاب ميگردد . ولى تاريـخ ختم آن طورى تنظيم مى‌شود كه جرگه ما بعد بتاريخيكه در ماده‌ء پنجاونهم تثبيت گرديده افتتاح شود .

مادهٔ‌چهل‌وپنجم اعضاى مشرانوجرگه‌به‌ترتيب ذيل تعيين‌وانتخاب ميشود :

۱ـ يك ثلث اعضاء ازجمله افرادخبيرو باتجربه براى‌مدت‌پنج سال‌ازطرف پادشاه تعيين‌ميشود .

۲ ـ دوثلث ديگراعضاء بر حسب آتى انتخاب ميشوند :

الف ـ هرجرگه‌ولايت يكنفرازجمله اعضاى خود رابراى مدت سه‌سال بعضويت مشرانوجرگه انتخاب ميكنند .

ب ـ ساكنين‌هرولايت يكنفر را ازطريق انتخابات ـ آزاد عمومى ـ سرى ومستقيم براى‌مدت‌چارسال بعضويت‌مشرانو جرگه انتخاب ميكنند .

مادهٔ‌چهل‌وششم شرايط انتخاب‌كنندگان‌درقانون انتخابات تعيين ميگردد . اشخاصيكه بعضويت شورى‌تعيين يا انتخاب‌ميشوند بايدعلاوه‌برتكميل شرايط انتخاب‌كنندگان واجداوصاف ذيل باشند :

۱ ـ اقلاء ده‌سال‌قبل ازتاريخ تعيين‌يا انتخاب تابعيت دولت افغانستان را كسب كرده باشند .

۲ ـ بعد ازنفاذ اين‌قانون اساسى از طـرف محـكمه بحرمان ازحقوق سياسى محكوم نشده باشند .

۳ ـ خواندن ونوشتن بدانند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ـ دولسی جرگی غړوبه دانتخاب پــه وخت کښی دخپل عمرپینځویشتم او دمشرانو جرگی غړوبه د تــاکــل کیدو په وخت کښی د خپل عمردیرشم کال پوره کړی وي.

اووه ځلویښتمه ماده ـ دحکومت مشر اوغــړی ـ قــاضیان ـ دارد و منصبداران او افراد . مامورین او نور اداری کارکوونکی دخپلو وظیفو دچلولو په وخت کښی دشوری په غړیتوب تاکــل کیــدي یا غوره کیدی نه شی .

اته ځلویښتمه ماده ـ هیڅوک په یو وخت کښی ددوا ړ وجرگو غــړی کیدی نشی .

نه ځلویښتمه ماده ـ ددې اساسی قانون دحکمونو له رعایت سره انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږی .

داولسی جرگی دتقنینی د ورې په وروستو د وو کلو نو کښی دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یو ی جــرگــی دکارپه فهرست کښی نه شی داخلیدی.

پنځوسمه ماده ـ دهری جرگی دغړیتوب وثیقی په هم هغه جــرگــه کښی دکره کتنی لاندی نیولی کیږی .

دوثیقو دکره کتنی لاری چاری د هری جرگــی دداخــلی وظیفو په اصولــو کښی ښودل کیږی .

یو پنځوسمه ماده دشورې هیڅ یو غړې دهغې نظرئی له کبله چــه دخپلی وظیفې دپرځای کولو په وخت کښی ئی د ننه په شوری کښی یادباندې ښکاره کوی دعدلی تعقیب لاندې نه راځی که چیرې دشورې په یو غړې باندې یو جرم تور پورې شی نومسئول مامور ددغې پیښی خبرهغې جــرگی ته ورکوي چــه دی پکښې غړیتوب لری او پس له هغه چه د جرگی دوه برخی غړی اجازه ورکاندی تورن دعدلی تعقیب لاندی راځی .

جرگه کولی شی چه خپله اجازه ددوو برخو غړو په اکثریت بیرتــه واخلــی .

دښــرگند جرم په باب مسئول مامور کولی شی چه تورن بې دهغه جرگی داجازې نه چه دی ئی غړی دی دتعقیب لاندې راولی او وئی نیسی که چری عدلی تعقیب دقانون له مخی دتوقیف غوښتنه کوله.

نومسئول مامور مکلف دې چه سملاسی هغې جرگی ته خبر ورکړې چه دی ئی غړې دې او کــه نوموړی جرگه اجا ز ه و کړې نو تورن توقیف کیدلی شی.

کــه چرې تور پــه داسی وخت کښی پیښ شی چه جــرگه خوره شوی وې نو دتوقیف اجازه دجرگی له اداری هیئت نه غوښتل کیږی او دهیئت فیصله دجــرگی لومړی راتلونــکی غونډی ته دپریکړی دپاره وړاندې کیږی.

دوه پنځوسمه ماده ـ دشورې غړې په بله چاره بوختیدلای نه شی.

کرهنه او نورې آزادې چارې ددې حکم لاندې نه راځی .

درې پنځوسمه ماده ـ دشورې دغړو دپاره دقانــون دحــکم سره سم مناسب معاش تاکل کیږې.

٤ ـ اعضای ولسی جرگه بایدسن بیست و پنج را درموقع انتخاب و اعضای مشرا نو جرگه سن سی را درموقع تعیین یا انتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده چهل و هفتم رئیس واعضای حکومت ، قضــات ، صاحبمنصبان وافراد اردو ، مامورین و دیگر کارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین یا انتخــاب شوند .

ماده چهل و هشتم هیکس نمیتوانــد دریک وقت عضو هرد و جرگــه بــاشد.

ماده چهل و نهم بارعایت احکام این قانون اساسی انتخابات مطــابــق به احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات در دوسال اخیر دوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست کار هیچ یک از دو جرگه داخل شده نمیتواند .

ماده پنجاهم وثایق عضویت در هر جرگه توسط خود جرگه تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق د راصول وظایف داخلی هر جرگه تعیین میشود .

ماده پنجاه و یکم هیچ عضو شوری به علت رای یا نظریه ایکه هنـگام اجرای وظیفه درداخل شوری یا خارج ازآن ابرا ز میدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه یک عضو شوری به جرمی متهــم شود ـ مامــور مسئول ازموضوع به جرگه ایکه متهم عضــو آنست اطــلاع میدهد و بعد از آنکه جرگه مذکور با کثریت دوثلث اعضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عد لی قرار میگیرد ، جرگه میتواند اجازه خود را به اکثریت دوثلث اعضاء مسترد نماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم را بدون اجازه جرگه ایکه او عضو آن میباشد تحت تعقیب عد لی قرار دهد و گرفتار نماید .

هرگاه تعقیب عدلی قانوناً توقیف را ایجاب کند مامور مسئول مکلف است موضوع را بلا فاصله با طلاع جرگه مربوطه برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بد هــد متهم توقیف شده میتواند. درصورتیکه اتهام د رهنگام تعطیل جرگه صورت بگیرد اجازه توقیف ا زهیئت ا د اری جرگه حاصل میگردد. فیصلهٔ هیئت به نخستین جلسهٔ آینده جـرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده پنجاه و دوم اعضای شوری نمیتوانند بشغل دیگری اشتغال ورزند.

این حکم شامل زراعت و دیگر مشا غل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه و سوم برای اعضای شوری معاش مناسب مطابق باحکا م قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسمه ماده ـ دشورى هريو غړى حق لري چه پخپله جرگه کښې دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې رواني وي خپله نظريه دداخلي "وظايفو په اصولو برابره ښکاره کړي .

پنځه پنځوسمه ماده ـ دواړه جرگې په يو وخت کښې بيلې بيلې غونډې کوي .

مشرانو جرگه کولى شي چه ددولتي بودجې د پيشنهاد دکتنې دپاره داولسي جرگې درخصتي په موده کښې خپله فوق العاده غونډه وکاندى .

کله چه تقنيني دوره يا کلنۍ غونډه دباچا له پلوه پرانستله کيږي دواړه جرگې شريکه غونډه کوي .

شپږ پنځوسمه ماده ـ حکومت کولى شي چه دهرې يوې جرگې په غونډه کښې شريک شي .

هره جرگه کولى شي چه خپلې غونډې ته صدر اعظم يا دحکومت غړي راوغواړي .

اووه پنځوسمه ماده ـ ددواړو جرگو مباحثه به ښکاره وي مگر هله نه ! چه دحکومت مشر ، دجرگې مشر يا لږ تر لږه دجرگې لس تنه غړي داغوښتنه وکړي چه جرگه دې پټه وشي او جرگه داغوښتنه ومني ـ

جرگه کولى شي چه ددوه برخو غړو په اکثريت هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وي بيرته ښکاره کاندې .

دهرې جرگې د مباحثې جريان به ثبتيږي .

هيڅوک په سرزورى د شورى ديره ځاى ته ننوتلاى نه شي او که څوک ددې حکم مخالفت وکړي دقانون د حکمونو له مخه سزاورکوله شي .

اته پنځوسمه ماده ـ بى له هغو حالاتو چه حکم ئې په دې اساسي قانون کښې ښکاره کړدى دهرې جرگې فيصله دحاضرو غړو درايو په اکثريت کيږي .

نهه پنځوسمه ماده ـ هره جرگه په هر کال کښې يوه عادي غونډه کوي چه دميزان په دوه ويشتمه نيټه شروع کيږي . دکلنيو غونډو شمار دقانون له پلوه زياتيد لى شي او په دې صورت کښې دغونډې د شروع نيټه او دغونډى موده دقانون له خوا ښودله کيږي .

دهرې جرگې دکار موده په کال کښې اووه مياشتې ده .

دکار دغوښتنې په صورت کښې هره جرگه کولى شي چه دا موده نوره هم اوږده کړي .

درخصتي په وخت کښې دباچا په امر ، دحکومت يا د دواړو جرگو څخه ديوې دمشر يا ديوې جرگې د پنځمې برخې غړو په غوښتنه دشورى فوق العاده غونډه دائريدلى شي .

فوق العاده غونډه دهغه باچائي فرمان په ذريعه ختميږي چه ددواړو جرگو دمشرانو سره له سلا نه وروسته را و وځي .

شپيتمه ماده ـ دمشرانو جرگې مشر دغه جرگې دغړو له منځه د باچا له خوا ټاکل کيږي .

اولسي جرگه دخپلو غړو له منځه يو کس دمشر په توگه

ماده پنجاه و چهارم هر عضو شورى حق دارد در جرگهٔ مربوطه خود در موضوع مورد مباحثه نظريهٔ خود را مطابق به اصول وظايف داخلى اظهار کند .

ماده پنجاه و پنجم ـ هر دو جرگه در وقت واحد بصورت جداگانه اجلاس ميکنند.

مشرانو جرگه ميتواند براى مطالعه طرح بودجهٔ دولت در مدت تعطيل اولسى جرگه جلسه فوق العاده خود را داير کند.

در موقعيکه دوره تقنينيه يا اجلاس سالانه از طرف پادشاه افتتاح ميگردد جلسه مشترک هر دو جرگه دائر ميشود.

ماده پنجاه و ششم ـ حکومت ميتواند در جلسات هريک از دو جرگه اشتراک ورزد.

هر جرگه ميتواند حضور رئيس يا اعضاى حکومت را در جلسهٔ خود مطالبه کند.

ماده پنجاه و هفتم ـ مباحثه جلسات هر دو جرگه علنى ميباشد. مگر اينکه رئيس حکومت ـ رئيس جرگه يا اقلاً ده نفر از اعضا سرى بودن انرا درخواست نمايد و جرگه اين درخواست را بپذيرد

جرگه ميتواند با کثريت دو ثلث اعضا مباحثه ايرا که بطور سرى صورت گرفته دوباره علنى بسازد.

جريان مباحثه هر دو جرگه ثبت ميگردد.

هيچکس نميتواند عنفاً به مقر شورى داخل شود. متخلفين مطابق به احکام قانون مجازات ميشود.

ماده پنجاه و هشتم ـ جز در مواردیکه حکم آن صريحاً در اين قانون اساسى ذکر گرديده تصميم هر جرگه با کثريت آراى اعضاى حاضر اتخاذ ميگردد.

ماده پنجاه و نهم ـ هر جرگه در هر سال يک اجلاس عادى دائر ميکنند که بتاريخ بيست و دوم ميزان آغاز ميگردد تعداد اجلاس سالانه توسط قانون تزئيد شده ميتواند. درينصورت تاريخ آغاز اجلاس و مدت آن توسط قانون تنظيم ميگردد .

مدت کار هر جرگه در هر سال هفت ماه است. درصورت ايجاب کار هر جرگه ميتواند اين مدت را تمديد نمايد.

در هنگام تعطيل بامر پادشاه ، بدرخواست حکومت يا رئيس يکى از دو جرگه يا يک خمس از اعضاى آن اجلاس فوق العاده شورى دائر ميشود.

جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهى که بعد از مشوره با روساى د و جرگه صدور مى يابد ختم ميگردد .

ماده شصتم ـ رئيس مشرانو جرگه از بين اعضاى آن از طرف پادشاه تعيين ميشود.

ولسى جرگه از بين اعضاى خود يکنفر را بحيث رئيس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوي ـ هره جرگه دخپلوغړولـه منځه دمشرلومړی نائب، یودوهم نائب، یومنشي او یودوه‌منشي نائب غوره کوي.

دغه پورتني کسان دجرگې اداري هیئت دی. دولسي جرگې اداري هیئت دتقنیني دورې په اول سر کښې غوره کیږي دمشرانو جرگې دمشرنائبان، منشي او نائب منشي دهر کال دغونډو په سرکښې دیوکال دپاره غوره کیږي.

دهرې جرگې مشردجرگې مباحثه اداره کوي اودجرگې په دیره ځای کښې دنظم او قلارې ساتلو دپاره ضروري انتظام کوي.

دمشرنـورې وظیفې دداخلي وظیفو پـه اصولو کښې ښودل کیږي.

دمشرپه غیاب کښې اول نـائب اوکه هغه نـه‌وی دوهم نائب دمشروظیفه چلوي.

دهرې جرگې منشي دجرگې مباحثې ثبتوي او دجرگې ددارالانشاء دچارو انتظام کوي.

دمنشي په غیاب کښې نائب دهغه وظیفه چلوي.

یوشپیتمه‌ماده ـ هره جرگه دبحث لاندې موضوعاتو دپراخې اوکره کتنې دپاره دداخلي وظیفوداصولو پـه حکمونو برابر تولگي جوړوي.

دوه‌شپیتمه‌ماده ـ هره جرگه دخپلوداخلي وظایفو اصول جوړوي.

دری‌شپیتمه‌ماده ـ شوری دباچاپه امرماتیدلی شي. په یوسل اویویشتمه ماده کښې دبیان شوی حالت لـه مخه دشوری ماتیدل هرومرودي.

دشورې په ماتیدو کښې دمشرانو جرگې غیر انتخابي غړي هم شامل دي.

څلورشپیتمه‌ماده ـ شوری دافغانستان دحیاتي چارو دتنظیم دپاره ددې اساسي قانون پـه حکمونو برابر قوانین جوړوي. هیڅ قانون نه شي کولی چه داسلام دسپیڅلي دین له اساسونو اودنوروهغوارزښتونومناقض وي چه پـه دې اساسي قانون کښې راغلي دي.

دبین‌الدول معاهدو تصدیقول، خارج ته دافغانستان داردودټولگو لیږل ـ دپیسوخپرولو او پوراخستلو اجازه ورکول اوداسې امتیازونـه ورکول چه په ملي اقتصاد کښې اهمیت لري او انحصارهم پکښې شامل دي دشوری په واك اختیار کښې دي. هغه امتیازات چه‌ورکول ئې دشوری پـه صلاحیت کې دي دقانون له پلوه ښودل کیږي.

پنځه‌شپیتمه‌ماده ـ حکومت اولسي جرگې ته‌مسئول دی.

شپږشپیتمه‌ماده ـ دولسي جرگې غړي کولی شي چه دحکومت نه څرگند تیاوغواړي. دحکومت دورکړي څرگندتیا په باب مباحثه دجرگې په فیصله پورې اړه لري.

اووه‌شپیتمه‌ماده ـ دشوری غړي کولی شي چه دصدراعظم یا وزیرانو څخه په تاکلوموضوع گانوکښې پوښتنې وکړي.

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشی و یك نفر نائب منشی انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه را تشکیل میدهند.

هیئت اداری اولسی جرگه درآغاز دورهٔ تقنینیه انتخاب میشود. نائبان رئیس، منشی و نائب منشی مشرانو جرگه در آغاز اجلاس سالانه برای مدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگه مباحثه جرگه مذکور را اداره مینماید. وبرای برقراری نظم وامنیت در مقرجرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس دراصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشی هرجرگه مباحثات انراثبت میکند و امور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشی نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده‌شصت‌ویکم ـ هرجرگه برای مطالعهٔ دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث برطبق احکام اصول وظائف داخلی، انجمن ها تعیین مینماید.

ماده‌شصت‌ودوم ـ هرجرگه اصول وظائف داخلی خود را وضع مینماید.

ماده‌شصت‌وسوم ـ شوری میتواند به امرپادشاه منحل شود. انحلال شوری درحالت مندرج ماده یکصدو بیست و یکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جرگه نیز میباشد.

ماده‌شصت‌وچارم ـ شوری برای تنظیم امورحیاتی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام ودیگرارزش های مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین‌الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازهٔ نشرپول واخذ قرضه ازصلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن ازصلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده‌شصت‌وپنجم ـ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده‌شصت‌وششم ـ اعضای اولسی جرگه میتوانند از حکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی که از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده‌شصت‌وهفتم ـ اعضای شوری میتوانند ازصدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنمایند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وي هغوی د خولې یا لیکلی جواب په ورکولو مکلف دی. دا جواب د بحث لاندې نه شي راتلای.

اته شپیتمه ماده ـ اولسی جرگه واك لري چه د خپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد د حکومت د چارو او اداری د اجراآتو د کتنې او څیړنې دپاره د څیړنې تولګی وټاکی.

د څیړونکې تولګی جوړیدنه او د هغه تګ لار د داخلی وظیفو په اصولو کښې ښودل کیږی.

نه شپیتمه ماده ـ د هغو حالاتو په پرته چه په دې اساسی قانون کښې د هغو دپاره د عمل خاصی لارې چارې ښودلې شوې دي قانون هغې مصوبې ته وائي چه د واړو جرگو په گډه منلې وي او باچا ښکولې وي.

په کومه برخه کښې چه داسې مصوبه نه وي هلته قانون د اسلامی شریعت د حنفی فقهی حکمونو ته وایی.

اویاومه ماده ـ د قانون جوړولو پیشنهاد د حکومت یا د شروی د غړو له خوا کیږی او د قضائی چارو د سمون په برخه کښې د ستری محکمې له خوا هم کیدی شی.

یو اویاومه ماده ـ د قانون جوړولو پیشنهاد د حکومت یا ستری محکمې له خوا په دواړو جرگو کې هری یوې ته وړاندې کیدی شی

دوه اویاومه ماده ـ که چیرې د قانون د وضع کولو پیشنهاد د دواړو جرگو نه د یوې جرگې د غړو له خوا وشی او د همدغې جرگې لس تنه غړي یې مرسته وکړی نو پس له هغه د کار په فهرست کښې نیول کیږی.

که چیرې د قانون جوړولو په پیشنهاد کښې د نوی بودجې یا د دولت په عایداتو کښې د کمې راوستلو سپارښتنه شوې وي نو په دې شرط د کار په فهرست کښې راتلای شی چه د پیشنهاد په متن کښې د دغه تاوان د پوره کولو لارې چارې ښودل شوې وي .

د ستری محکمې له خوا د قانون جوړولو پیشنهاد د دې حکم لاندې نه راځی .

دری اویاومه ماده ـ کله چه د قانون جوړولو پیشنهاد د یوې جرگې د کار په فهرست کښې واخستی شی نو لومړی خپلې جرگې کې ته سپارل کیږی او پس له هغه چه جرگه کې پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد او د جرگه کې نظریه د جرگې په وړاندې لوستل کیږی او مباحثه پرې کیږی ـ وروسته د هرې مادې په باب رایې غوښتل کیږی او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوستل شي او په یوځائی ډول د هغه د منلو یا نه منلو په باب رائی اخستلې کیږی .

څلور اویاومه ماده ـ که چرې د یوې جرگې تصویب د بلې جرگې له پلوه ونه منل شی نو د دغه اختلاف د لرې کولو دپاره د قانون په حکمونو سم د دواړو جرگو د غړو نه په برابر شمیر یو گډه هیئت جوړیږي ـ د هیئت فیصله د باچا له ښکولو وروسته نافذه گڼل کیږی.

خو که دغه هیئت ونه کولای شو چه اختلاف لرې کړي

اشخاصیکه از آن ها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند. این جواب مورد مباحثه قرار نمی گیرد.

مادۀ شصت و هشتم ـ ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق و مطالعه اعمال حکومت و اجراآت اداره انجمن تحقیقی تعیین نماید.

ترکیب و طرز العمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد.

مادۀ شصت و نهم ـ باستثنای حالاتیکه برای آن طرز عمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده. قانون عبارتست از مصوبه موافق هردو جرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد. در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام.

ماده هفتادم ـ پیشنهاد وضع قانون از طرف حکومت یا اعضای شوری و در ساحه تنظیم امور قضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند. پیشنهاد وضع قانون درمورد بودجه و امور مالی تنها از طرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتاد و یکم ـ پیشنهاد وضع قانون از طرف حکومت یا ستره محکمه به هر یك از دو جرگه تقدیم شده میتواند.

ماده هفتاد و دوم ـ هرگاه پیشنهاد وضع قانون از طرف اعضای یکی از دو جرگه صورت بگیرد بعد از تائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهاد به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد.

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص در عایدات دولت باشد بشرطی در فهرست کار داخل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران، پیش بینی شده باشد این حکم بر پیشنهاد وضع قانون از طرف ستره محکمه تطبیق نمیشود.

ماده هفتاد و سوم ـ وقتی پیشنهاد وضع قانون در فهرست کار یکی از دو جرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد و بعد از آنکه انجمن نظر خود را در بارۀ آن ابراز کرد طرح قانون با نظریه انجمن در جرگه قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد. بعد در مورد هر ماده رای گرفته میشود و سپس طرح باردوم قرائت شده در بارۀ رد یا تصویب آن بصورت یك کل رای گرفته میشود.

ماده هفتاد و چارم ـ هرگاه تصویب یك جرگه از طرف جرگه دیگر رد شود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هردو جرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود و هرگاه تصویب از

نو تصویب نامنلی بلل کیږي او که چیرې داسې وي چه تصویب دولسی جرگې له خوا شوې وي نو دولسی جرگې نوې تقنینی دوره کولی شي چه هغه دغړو درا یو په اکثریت بیا ومنی. دا تصویب بې له دې چه دمشرانو جرگې ته وړاندې شي دپاچا په ښکولو نافذ گڼل کیږي.

که چیرې ددواړو جرگو ترمنځ اختلاف دمالی قوانینو دپیشنهاد په سروی نو که گډ هیئت ددغه اختلاف په لرې کولو بریالی نشي اولسی جرگه کولی شي چه دغه پیشنهاد پخپله راتلونکې غونډه کښې دغړو درایو په اکثریت بیا ومنی پیشنهاد بې له دې چه دمشرانو جرگې ته وښودل شي دپاچا په ښکوللو نافذ گڼل کیږي.

پنځه اویاومه ماده ــ ددولت بودجه دمشرانو جرگې له لارې د دغې جرگې دمشورتی نظریې سره یوځای اولسی جرگې ته وړاندې کیږي ــ دجرگې مشر بودجه او دمشرانو جرگې نظریات خپلې جرگې ته سپاری، پس له هغه وربانـدې په اولسی جرگه کښې غور او فیصله کیږي.

د افیصله بې له دې چه دمشرانو جرگې ته وښودې شي دپاچا په ښکوللو نافذه گڼل کیږي.

دحکومت دانکشافی پلان په باب داولسی جرگې خبرې اترې هم ددې حکم لاندې راځي.

کله که دځینو سببو نو له کبله دبودجې تصویب دنوی مالی کال دشروع کیدو نه مخکښې و نه شو نو دکالنی بودجې تر تصویب پورې دزاړه کال دبودجې په شان چلند کیږي.

حکومت په دې مکلف دې چه دبودجې د پیشنهاد وړاندې کولو نه لږتر لږه یو میاشت مخکښې د تیر کال دبودجې غوڅ پریکړې حساب اولسی جرگې ته وړاندې کړی.

شپږ اویاومه ماده ــ که چیری دمشرانو جرگه د ولسی جرگې دیوې مصوبې په باب د رسیدو نه وروسته په شپږو میاشتو کښې خپله فیصله ونکړې نو دغه مصوبه منل شوې گڼل کیږي.

د رخصت دوره دغې مودې په حساب کې نه راځي.

اووه اویاومه ماده ــ د شوری د رخصت یا انحلال په وخت کښې حکومت کولی شي چه دځلورشپیتمې مادې داولی فقرې په ساحه کښې دعاجلو چارو په لاری کولو پاره تقنینی فرمانونه وباسی. دا فرمانونه دپاچا له ښکوللو وروسته دقانون حکم اخلی.

په کارده چه دغه فرمانونه دشورا داولو مرنۍ غونډې له تاریخ نه په دیرشو ورځو کښې د ننه شوری ته وړاندې شی او که شورا ئې و نه منی نو بیا اعتبار نه لري.

پنځم فصل

لویه جرگه

اته اویاومه ماده ــ لویه جرگه دشوری له غړو او ولایاتو د جرگو له مشرانو څخه جوړیږي.

طرف ولسی جرگه بعمل آمده باشد دوره تقنینیه جدید ولسی جرگه میتواند آنرا باکثریت آراء اعضاء تصویب کند این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود.

هرگاه اختلاف دوجرگه درمورد طرح قوانین مالی باشد درصورتیکه هیئت مختلط به حل آن موفق نشود ولسی جرگه میتواند در اجلاس مابعد طرح مذکور را باکثریت آرای اعضاء تصویب نماید. طرح بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه قانون شمرده میشود.

ماده هفتاد و پنجم ــ بودجه دولت از طریق مشرانو جرگه وتوام با نظریه مشورتی آن به ولسی جرگه تقدیم میشود. رئیس ولسی جرگه بودجه ونظریات مشرانو جرگه را به انجمن مربوط تفویض میکند. بعد بودجه با نظریات انجمن مربوط در ولسی جرگه مطالعه میشود ودربارهٔ آن تصمیم اتخاذ میگردد. این تصمیم بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. این حکم درمورد مذاکرات ولسی جرگه راجع به پلان انکشافی حکومت نیز تطبیق می گردد.

هرگاه نظربه عللی تصویب بودجه قبل ازآغاز سال مالی صورت نگیرد تا تصویب بودجهٔ سال جدید بودجهٔ سال گذشته تطبیق میشود.

حکومت مکلف است اقلاً یکماه قبل از تقدیم طرح بودجه حساب قطعی بودجه یک سال قبل را به ولسی جرگه تقدیم کند.

ماده هفتاد و ششم ــ هرگاه مشرانو جرگه فیصلهٔ خودرا درمورد مصوبه ولسی جرگه درخلال مدت شش ماه از تاریخ وصول آن صادر نکند مصوبه مذکور قبول شده به شمار میرود. درسنجش این مدت دوره تعطیل بحساب گرفته نمیشود.

ماده هفتاد و هفتم ــ درهنگام تعطیل یا انحلال شوری حکومت میتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت و چارم برای تنظیم امورعاجل فرامین تقنینی ترتیب کند. این فرامین بعد از توشیح پادشاه حکم قانون را حائز میشود.

فرامین تقنینی باید درخلال مدت سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شوری به شوری تقدیم گردد ودر صورتیکه ازطرف شوری رد شود از اعتبار ساقط میگردد.

فصل پنجم

لویه جرگه

ماده هفتاد و هشتم ــ لویه جرگه مرکب است از اعضای شوری وروسای جرگه های ولایات.

دشورى دماتید وپه حالت کښې دهغې غړی دلویې جرگې د غړو په توگه خپل حیثیت دنوی‌شورى تر دائریدو پورې ساتی .

نه‌اویاومه‌ماده- دنولسمې ، یوویشتمې اودوه‌ویشتمې مادې د حکمونو درعایت‌سره لویه جرگه په پاچائی فرمان دائریږی .

اتیاومه‌ماده- چه لویه جرگه روانه وی په غړوئی دیوپنځوسمې مادې حکم چلیږی .

یواتیاومه‌ماده- دلویې جرگې مباحثه به ښکاره وی مگر هله‌نه‌چه حکومت یاد جرگې شل تنه غړی وغواړی چه جرگه دی پټه وی اولویه جرگه دا غوښتنه ومنی .

دوه‌اتیاومه‌ماده- دولسی جرگې مشراودهغه په غیاب کښې دمشرانو جرگې مشر دلویې جرگې ریاست په‌غاړه لری .

لویه‌جرگه په لومړی غونده‌کښې د خپلو غړوله منځه یوکس دمنشی په توگه ټاکی .

درې‌اتیاومه‌ماده- دهغه حالت نه پرته چه په دی اساسی قانون کښې څرگند یادشوی‌دی دلویې جرگې فیصله د حاضرو غړو درایو په‌اکثریت کیږی .

ددی‌اساسی قانون‌دحکمونودرعایت سره‌دلویې جرگې تګ لار دقانون له خوا ښودل کیږی .

څلور اتیاومه ماده- لویه جرگه هغه واک اختیار لری چه په دی اساسی قانون کښې ټاکل شوی دی .

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتیاومه ماده- دافغانستان حکومت له صدراعظم اووزیرانو څخه جوړدی . صدراعظم دحکومت‌مشراووزیران‌ئې غړی دی.

دوزیرانوشمیراودهغوی‌وظیفی په‌قانون کی ښودل کیږی.

شپږاتیاومه‌ماده- هرهغه څوک چه‌ددې اساسی قانون دحکمونو له مخه‌داولسی جرگې په‌غړیتوب باندی دغوره کیدو د پاره جوگه‌وی‌هغه دحکومت‌دمشریاغړی‌په‌توگه ټاکل کیدی‌شی .

دحکومت مشربه افغان زیږیدلی وی.

دحکومت مشراوغړی ئی‌دشوری له غړواوله‌شوری نه بهرټاکل کیدی شی .

دشوری هرغړی چه دحکومت دمشریاغړی په توگه وټاکل شی په شوری کښې خپله چوکی‌له لاسه ورکوی.

اووه‌اتیاومه‌ماده- صدراعظم اووزیران دخپلو وظیفوچلولو په موده کښې په نوروچاروته شی بوختیدلی.

اته‌اتیاومه‌ماده - دحکومت‌دمشراوغړودپاره‌مناسب‌معاش دقانون له مخه ټاکل کیږی.

درحالت انحلال شوری اعضای آن حیثیت خودرابه صفت اعضای لویه جرگه تادایرشدن شوری جدید حفظ میکنند .

ماده‌هفتادونهم- بارعایت‌احکام موادنزدهم ، بیست‌ویکم‌وبیست‌ودوم لویه‌جرگه‌توسط فرمان پادشاه دائرمیشود .

ماده هشتادم- درهنگام دائربودن‌لویه جرگه‌حکم مادهٔ پنجاه ویکم درمورد اعضای آن تطبیق میگردد .

ماده‌هشتادویکم- مباحثهٔ لویه جرگه‌علنی میباشد مگراینکه حکومت یا بیست نفر ازاعضاء سری بودن‌آنرادرخواست نماید ولویه جرگه‌این درخواست را بپذیرد .

ماده‌هشتادودوم- رئیس ولسی‌جرگه ودرغیاب اورئیس مشرانو جرگه ازجلسات لویه‌جرگه ریاست میکند .

لویه جرگه دراولین جلسه یك نفررااز بین اعضای خود بحیث منشی انتخاب میکند .

ماده‌هشتادوسوم- جزدرموارد یکه‌حکم آن صریحاً دراین قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ میگردد .

بارعایت‌احکام این‌قانون‌اساسی ، طرزالعمل لویه‌جرگه توسط قانون تنظیم میشود .

ماده‌هشتادوچهارم- لویه جرگه دارای صلاحیت هائی میباشدکه درین قانون اساسی تعیین گردیده است .

فصل ششم

حکومت

ماده هشتادوپنجم — حکومت افغانستان متشکل است ازصدراعظم ووزراء . صدراعظم رئیس ووزراء اعضای حکومت میباشند.

تعدادوزراء ووظائف شان توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده هشتادوششم. — هرشخصیکه برطبق احکام این قانون اساسی اهلیت انتخاب شدن‌را به‌عضویت ولسی جرگه‌دارا باشد میتواند بحیث رئیس یاعضوحکومت تعیین شود.

رئیس حکومت بایدافغان تولدشده باشد. رئیس واعضای حکومت میتوانند ازاعضای شوری یاخارج‌ازان تعیین شوند.

هرعضوشوری که بحیث رئیس یاعضوحکومت تعیین شودعضویت خودرادرشوری ازدست میدهد.

ماده هشتادو هفتم — صدراعظم ووزراء نمیتوانند درمدت تصدی وظیفه‌به‌مشاغل دیگر اشتغال ورزند.

ماده‌هشتادوهشتم— برای رئیس واعضای حکومت معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه اتیاو مه ماده ـ حکومت دهغه چا له خوا چه دبا چا له پلوه دصدراعظم په توګه موظف شوې وي جوړیږي.

دحکومت غړي او تګګ لاره دصدراعظم له خوا اولسی جرګې ته وړاندې کیږي او جرګه دمباحثې نه پس په حکومت باندې دباور په باب خپله فیصله کوي.

دباوردرائې دورکولو په حال کښې دحکومت دمشرا و غړو دټاکلو په باب باچائی فرمان راوځي. وروسته صدرعظم دخپل حکومت تګګ لاره دمشرانو جرګې ته وړاندې کوي.

نوی یمه ماده ـ کله که حکومت دصدراعظم دمړینې یا استعفا له کبله په داسې وخت کښې له منځه لاړشي چه شورې ماته وي نو په باچائی فرمان نوې حکومت جوړیږي.

دنوې تقنینی دورې په لومړي سر کښې صدراعظم دخپل حکومت تګګ لاره او دحکومت غړي اولسی جرګې ته وړپیژني او دباوردرایي غوښتنه کوي.

یو نوی یمه ماده ـ حکومت په دی حالتونو کښې له منځه ځي :ـ

۱/چه صدراعظم استعفاء وکړي یا ومړي.

۲/چه اولسی جرګه دحکومت نه خپل باور بیرته واخلی

۳/چه دحکومت په مشر یا دحکومت په اکثرو غړو باندې ددری نوې یمی مادې دحکم سره سم دملی خیانت تور پورې شی .

٤/چه شورې ماته شی .

٥/چه دشورې تقنینی دوره سرته ورسیږي.

په وروستو دوو حالتونو کښې حکومت جوخت د نوې اولسی جرګې دلومړی غونډې سره سم له منځه ځي .

داستعفا په صورت کښې حکومت هلته له منځه ځي چه پاچائی استعفاء ومنی .

چه صدراعظم ومړي نو دوزیرانو له ډلې نه یو وزیر دباچا په امر دصدراعظم وظیفه دنوې حکومت ترجوړیدو پورې په غاړه اخلی . په هغه صورت کښې چه حکومت د درې نوې یمی مادې دحکم سره سم دملی خیانت په تور له منځه لاړشی نو هرڅوك چه دباچا له پلوه دصدراعظم په توګه وټاکل شی هغه دنوموړي تور په باب داولی جرګې دفیصلې نه پس دولسی جرګې تر لومړی غونډې پورې دباوردرائی حاصولو نه مخکښې د صدراعظم وظیفې پرځای کوي . په نورو حالتونو کښې له منځه تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړیدو پورې خپل کار جاري ساتی .

دوه نوې یمه ماده ـ له حکومت نه دباور دبیرته اخیستو رایه باید څرګنده او سماسمه وي دارایه دهغو حکومتونو په باب چه ددې اساسی قانون له نافذ کیدو وروسته دلومړیو دوه تقنینی دورو په موده کې منځ ته راځي درایو ددوه ثلثو په اکثریت او دوروسته حکومتونو په باب د اولسی جرګې دغړو درایو په اکثریت صادریږی .

دری نوې یمه ماده ـ که چیرې له دریمې برخې نه د ولسی جرګې زیات غړي دملی خیانت په تور دصدراعظم یا دحکومت دټولو یا زیاتو غړو د محاکمه کیدو غوښتنه وکړي او ولسی جرګه داغوښتنه ددوو برخو غړو درایو په اکثریت ومنی نو حکومت له منځه ځی او لویه جرګه دڅیړونکی هیئت دټاکلو دپاره جوړیږي . که چیرې لوئی جرګې دهمیت د راپور له کتنی

ماده هشتادونهم ـ حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضاء و خطمشی حکومت توسط صدراعظم به اولسی جرگه معرفی میشود و جرگه پس ازمباحثه راجع به اعتماد برحکومت تصمیم میگیرد. درصورت صدور رای اعتماد فرمان پادشاهی راجع به تعیین رئیس واعضای حکومت صادرمیگردد.

سپس صدراعظم خط مشی حکومت رابه مشرانو جرگه معرفی مینماید.

ماده نودم ـ هرگاه حکومت به علت فوت یا استعفای صدراعظم درهنگام انحلال شوری از بین برود حکومت جدید بفرمان پادشاه تعیین میشود. دراغاز دورهء تقنینیه جدید صدراعظم اعضای حکومت وخط مشی انرا به ولسی جرگه معرفی ورای اعتماد مطالبه میکند.

ماده نودویکم ـ حکومت دراحوال آتی از بین میرود :

۱/درحالت استعفاء یا فوت صدراعظم

۲/ درحالت سلب اعتماد اولسی جرگه ازحکومت.

۳/ درحالت اتهام رئیس یا تمام اعضای حکومت بجرم خیانت ملی مطابق به حکم ماده نودوسوم .

٤/درحالت انحلال شوری.

٥/درحالت ختم دورهء تقنینیه.

دردوحالت اخیر حکومت توام با اولین جلسه لوی جرگه از بین می رود.

درحالت استعفای صدراعظم پس ازمنظوری استعفاء ازطرف پادشاه حکومت از بین میرود :

درصورت فوت صدراعظم یك نفر ازوزراء بامر پادشاه وظائف صدراعظم راتا تشکیل حکومت جدید اجراءمیکند.

درصورتیکه حکومت به علت اتهام بجرم خیانت ملی مطابق بحکم ماده نودوسوم از بین برود شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم تعیین میشود میتواند تا اولین جلسه ولسی جرگه به تعقیب تصمیم لویه جرگه درمورد اتهام مذکور ـ قبل ازحصول رأی اعتماد وظائف صدراعظم را اجراء نماید.

درسائراحوال حکومتیکه از بین رفته تا تشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خود دوام میدهد

مادهٔ نودودوم ـ رای سلب اعتماد ازحکومت باید صریح و مستقیم باشد این رای درمورد حکوماتیکه درخلال دودورهٔ تقنینی اول به تعقیب نفاذ این قانون اساسی بوجود می آیند به اکثریت دو ثلث آرأ و درمورد حکومت های مابعد به اکثریت آرای اعضای اولسی جرگه صادر می گردد.

مادهٔ نودوسوم ـ هرگاه بیش از یك ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه صدراعظم یا تمام یا اکثر اعضای حکومت را براساس اتهام بجرم خیانت ملی تقاضا نماید و اولسی جرگه این تقاضا را باکثریت دو ثلث اعضأ تصویب کند حکومت سقوط مینماید و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دایر میگردد. اگر بعد ازمطالعه راپور هیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته ددوو برخو غړو درایو په اکثریت دمحاکمی اجراء لازمه وګڼله نو د اولسی جرګی یوغړی ته وظیفه ورکوي چه په تورن باندې په ستره محکمه کښی دعوې سوره کاندې .

د پورتنۍ فقرې حکم په هغه حالت کښی هم چلیږي چه د ملی خیانت تور په یوه یا څو تنو وزیرانو چه شمیرئی د حکومت د غړو له نیمائی څخه زیات نه وی پوری شوی وی ددې تور په نتیجه کښی د تورن لاس له کاره ویستل کیږي مگر حکومت له منځه نه ځی .

څلورنوي یمه ماده ـ ددې اساسی قانون او نورو قوانینو د حکمونو عملی کول ـ د محکمو د قطعی پریکړو عملی کول . د عمومی نظم او امن ساتلو د پاره ضروري انتظام کول ، د دولت د مالی حالت سمون او عامه شتمنی ساتل . د خلکو اجتماعی . ثقافتی او اقتصادي حالت ښه کول د خپلواکی حفاظت . د سیمی له تمامیت څخه دفاع او په بین المللی ټولنه کښی د افغانستان د ملی ښیګړو او حیثیت ساتنه د حکومت وظیفه ده

حکومت د خپلو وظیفو د سمون د پاره د قانون پر بنیاد مقررات جوړوي ـ دا مقررات باید چه د هیڅ قانون د عبارت او روح سره تناقض و نه لري .

پنځه نوي یمه ماده ـ د وزیرانو ټولنه د حکومت د سیاست لوئی لیکی ټاکی او هغه مقررات تصویبوي چه حکومت ئی د جوړولو واك اختیار لري .

صدر اعظم د وزیرانو د ټولنی مشرتوب کوی د حکومت د فعالیت اداره او لارښودنه کوي او په اجرا اتو کښی یی یورنګی راولی .

د باچا او شوري سره د حکومت د رابطی ساتل هم د صدر اعظم وظیفه ده .

وزیران خپلی وظیفی د اداری یو کونو د مشرانو او د حکومت د غړو په توګه د صدر اعظم د امر او لارښودنی لاندې په هغه چوکاټ کښی دننه پر ځای کوي چه ددې اساسی قانون او قوانینو ټاکلی دي

شپږنوي یمه ماده ـ صدر اعظم او وزیران د حکومت د عمومی سیاست له کبله په شریکه او د خپلو ځانګړو وظیفو له بابته ځانله اولسی جرګی مسئول دی .

صدر اعظم او وزیران د حکومت د هغو چارو په باب هم مسئول دی چه د هغو د پاره ددې اساسی قانون د حکمونو مطابق پاچا ئی فرمان اخلی .

اووم فصل

قضاء

اووه نوي یمه ماده ـ قضائیه قوه د دولت یو خپلواك رکن دي او خپلی وظیفی د تقنینیه او اجرائیه قوو په لړ کښی پرځای کوی .

اته نوي یمه ماده ـ قضائیه قوه د یوې ستري محکمی او نورو محکمونه جوړیږی چه شمارئی په قانون کښی ښودل کیږی .

لویه جرگه با کثریت دو ثلث اعضاء اجرای محاکمه را لازم بداند یکنفر از اعضای اولسی جرگه را موظف مینماید تا علیه متهم در ستره محکمه دعوی اقامه کند .

حکم فقره فوق در حالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفر وزیر که تعدادشان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متوجه گردد . در نتیجه این اتهام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند .

ماده نود و چارم ـ تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین ، تعمیل فیصله های قطعی محاکم ، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه ، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجتماعی ـ فرهنگی و اقتصادی مردم ، حفظ استقلال ، دفاع از تمامیت ساحه ، صیانت منافع و حثیت افغانستان در جامعهٔ بین المللی وظیفه حکومت میباشد . حکومت برای تنظیم وظائف خود بر اساس قوانین مقررات وضع میکند . این مقررات باید مناقص نص یا روح هیچ قانون نباشد .

ماده نود و پنجم ـ مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکند و مقرراتی را که وضع آن از صلاحیت حکومت میباشد تصویب مینماید .

صدر اعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید . فعالیت حکومت را اداره و رهنمونی میکند و در اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید .

حفظ رابطه حکومت با پادشاه و شوری نیز وظیفهٔ صدر اعظم میباشد .

وزرا وظائف خود را بحیث امرین واحد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امر و رهنمائی صدر اعظم در داخل حدودیکه این قانون اساسی و قوانین تعیین میکند اجرا مینماید .

ماده نود و ششم ـ صدر اعظم و وزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً و از وظائف مشخصهٔ خود منفرداً نزد اولسی جرگه مسئولیت دارند .

صدر اعظم و وزرا از آن اعمال حکومت که در بارهٔ آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند نیز مسئول میباشند .

فصل هفتم

قضاء

ماده نود و هفتم قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است و وظایف خود را در ردیف قوه تقنینیه و قوه اجرائیه انجام میدهد .

ماده نود و هشتم قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه و محاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

د قضـائیه قـوی پـه واك اختیـار کښی پـه هغـه دعوو غورسی پرته ده چه پکښی حقیقی یا حکمی اشخاص ـ که څه هم دولت وی دمدعـی یا مدعی علیه حیثیت لری او دقضاء په وړاندی دقانون دحکمونو سره سم دا ئـری شی .

هیڅ قانون په هیڅ حالت کښی دا نه شی کولی چه یوه قضیه یا یوه سـاحه ددولت دقضائی قوی د واك اختیـار له کرښی څخه پـه هغه ډول چه په دی فصل کښی ئی بریدونه معلوم شوی وباسی او بل مقام ته ئـی وسپاری .

دا حکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسی . خو دا محکمی به یوازی دهغو جرمونو دپاره وی چه دافغانستان له اردو سره اړه لری دعسکری محکمو تشکیل او واك اختیار په قانون کښی ښودل کیږی .

نه نوی یمه ماده ـ قـاضیان دقـاضی القضات پـه پیشنهاد دباچـا تـه له خوا ټاکل کیږی .

که چیری یو قاضی یو جرم وکړی نو ستره محکمه دده پـه حال غور کوی او دده ددفاع له اوریدو نه پس باچـاته دده دعـزل پیشنهاد وړاندی کولی شی .

هر کله چه د باچا له خوا دغه پیشنهاد ملاتړ وشی نو قاضی دخپلی وظیفی نه معزولیږی. دقاضیانو بدلول ، او چتول پوښتیدل او دتقاعد پیشنهادئی دقانون دحکمونو سره سم دستری محکمی په واك اختـیار کښی دی .

دقاضیانو دپاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټـاکل کیږی .

قاضیان نه شی کولی چه دخپلو وظیفو په وخت کښی په نورو چارو بوخت شی .

سلمه ماده ـ دافغـانستان پـه محکمو کښی محاکمه په ښکاره ډول کیږی او دقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لری .

محکمه کولی شی چه په هغو گوښو حالاتو کښی چه قانون ښودلی دی پټی غوندی وکړی خو دحکم اورول به هرو مرو ښکاره وی .

محکمی مکلفی دی چه دخپل ورکړی حکم سره یو ځای به پـه فیصلـه کښـی دحـکم سببونـه هم څـرگـندوی .

یوسل ویوه ماده ـ دمحکمـو دټـولـو قطعـی پـریکړو عـملی کول واجب دی خو دچا د مرگ دحکم پـه حـالت کښی دتعمیل دپاره دباچا ښکولال شرط دی.

یوسل ودوهمه ماده ـ محکمی چه په کومو پیښو باندی غورسی کوی په هغو کښی ددی اساسی قانون او د دولت دقوانینو حکمونه په ځای کوی که دغورسی لاندی پیښو یوی پیښی پـه باب په اساسی قانون او ددولت په قوانینو کښی کوم حکم نه وی نو محکمی داسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسونو له مخه په هغه چوکاټ کښی دننه چه دی اساسی قانون ښودلی دی په دغه باب یو داسی حکم را باسی چه ددوی په نظر کښی څو مره چه ممکنه وی عدالت ترټولو په ښه توگه لاس ته راوړی .

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست که در آن اشخاص حقیقی یا حکمی بشمول دولت به صفت مدعی یا مدعی علیه قرار گرفته ودر پیشگاه آن مطابق بـه احکام قانون اقامـه شود .

هیچ قانون نمیتواند د رهیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا از دائره صلاحیت قوه قضا ئیه دولت به نحویکه درین فصل تحدید شده خارج بسازد و بمقام دیگری تفویض کـند این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگرد د ولی ساحه این نوع محاکم بجرایم مربوط باردوی افغانستان منحصر میباشد . تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قـانـون تنظیم میشود .

ماده نود ونهم ـ قضات بـه پیشنهاد قاضی القضـات ازطـرف پادشاه تعیین میگردند. هرگاه یکنفر قاضی مرتکب جرمـی شود ستره محکمه به حالت قاضی رسیدگی کـرده بعـد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش را به پادشاه تقـدیم کـرده میتواند درصورتیکه پیشنهاد مذکور ازطرف پادشاه تـائید گردد قاضی ازوظیفه عزل مـیشود. تبدیل ـ ترفیع ـ مواخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه میباشد .

برای قضات معاش مناسب تـوسط قانـون تعیین میـگردد.

قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده صدم ـ درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجراء میشود وهرکس حق حضور را دران مطابق به احکام قانون دارد. محکمه میتواند درحالت استثنائی که درقانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائرکنند. ولی اعلام حکم باید بهرحال علناً صورت بگیرد .

محاکم مکلفند اسبا ب حکمی راکه صـادر میـکنند درفیصله خود ذکر نمایند.

ماده یکصدو یکم ـ تمام فیصله های قطعی محاکم واجب الـتعمیل است مگر د ر حالت حکم بمرگ شخص که تعمیل حکم محکمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد .

ماده یکصدودوم ـ محاکم درقضا یای مورد رسیدگی خود احـکام این قانون اساسی وقوانین دولت را تطبیق میکنند. هرگاه برای قضیه ای ازقضا یای مورد رسیدگی د ر قانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از اساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام د ر داخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده درچنیـن احـوال حـکمـی صـادر میکنند که درنظرشان عدالت را به بهترین صورت ممکن تأمین نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده ــ د جرمونو څیړنه د قانون د حکمونو سره سم د مدعی العموم له خوا چه د دولت په اجرائیه قوه پوری تړلی دی کیږی.

یوسل څلورمه ماده ــ د دی اساسی قانون د حکمونو د رعایت سره هغه قاعدی چه د محکمو د اجرأتو او تشکیلاتو او د قضایانو له چارو سره اړه لری د قانون له پلوه سمیږی. د دی قوانینو لوی هدف دا دی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو، واك اختیار او د محاکمې د عمل په لارو کښی یووالی راشی.

یوسل و پنځمه ماده ــ ستره محکمه له نهو غړو جوړیږی چه ټول د باچا له پلوه ټاکل کیږی.

باچا دستری محکمی غړی د داسی خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولری:

۱ـ د عمر پنځه دیرش کاله ئی پوره کړی وی.

۲ـ د شپږ څلویښتمی مادی په حکم برابر د شوری په غړیتوب باندی د غوره کیدو جوگه وی.

۳ـ د حقوقو په علم ــ د حقوقو په ملی هدفونو او د افغانستان په حقوقی نظام باندی په پوره اندازه پوه وی.

باچا دستری محکمی یو غړی چه عمرئی له څلویښتو کم او له شپیتو زیات نه وی د قاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شی چه د قاضی القضات او ستری محکمی د غړو په مقرری باندی د مقرری له وخته هر لس کاله پس نوی نظر وکړی ــ د دی حکم او د یو سلو شپږمی مادی د حکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او دستری محکمی غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شی.

د هغه حالت نه غیر چه په یوسل و شپږمه ماده کښی بیان شوی دی قاضی القضات او دستری محکمی غړی د خدمت د دوری له ختمیدو نه وروسته تر عمره پوری د خدمت د دوری له ټولو مالی ښیگړو نه فائده اخلی.

د خدمت د دوری له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات او دستری محکمی غړی د حکومت مشر توب یا غړیتوب او د دولت ماموریت نه شی کولای.

قاضی القضات او دستری محکمی غړی نه شی کولای چه د وظیفی د چلولو په موده کښی یا تر هغې وروسته په سیاسی گوندونو کښی گډون وکړی.

یوسل و شپږمه ماده ــ که چیری د اولسی جرگی له دریمی برخی نه زیات غړی د وظیفی له اجرانه د راپور ته شوی جرم په تور د قاضی القضات یا دستری محکمی د یوه یا څو تنو غړو د محاکمی غوښتنه وکړی او جرگه د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت دا غوښتنه ومنی نو د تورن لاس له کاره ویستل کیږی او د څیړونکی ډلکی د ټاکلو د پاره لویه جرگه جوړیږی ــ که چیری لویه جرگه د ډلکی د راپور له کتنی وروسته د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت د تورن محاکمه لازمه وبولی نو یو غړی په تورن باندی د دعوی سورولو او دا تو تنو یوه ډلکی

ماده یکصدو سوم ــ تحقیق جرایم از طرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصدو چهارم ــ با رعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات، و اجرآت محاکم و امور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد. هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات، صلاحیت و طرز العمل محاکمه میباشد.

ماده یکصدو پنجم ــ ستره محکمه مرکبست از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود.

پادشاه اعضای ستره محکمه را از بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند:

۱ــ سی و پنج سالگی را تکمیل کرده باشد.

۲ــ اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق به حکم ماده چهل و ششم داشته باشد.

۳ــ از علم حقوق ــ اهداف ملی ــ حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد.

پادشاه یکنفر از جملهٔ اعضای ستره محکمه را که سن آن از چهل کمتر و از شصت زیادتر نباشد به حیث قاضی القضات تعیین می نماید.

پادشاه میتواند بر تعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از مرور هر ده سال از تاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید. با رعایت این حکم و حکم ماده یکصدو ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه به هیچ وسیله دیگر از وظیفه شان برطرف نمیشوند.

با ستثنای حالت مندرج ماده یکصدو ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از تمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد از ختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت، عضو شوری یا مامور دولت باشند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه و بعد از آن در احزاب سیاسی شمولیت ورزند.

ماده یکصدو ششم هرگاه بیش از یک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یا یك یا چند عضو ستره محکمه را بر اساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید و جرگه مذکور این تقاضا را با کثریت دو ثلث اعضاء تصویب کند متهم از وظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعد از مطالعه راپور هیئت با کثریت دو ثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند از بین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب از هشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند.

دمحاکمی دچلولودپاره ټاکی ـ دادلکی دمشرانوجرگی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګ لاری سره سم تورن محاکمه کوی چه په ستره محکمه کښی پری عمل کیږی اوکه چیری په تورن باندی جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسل واوومه ماده ـ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده .

ستره محکمه ددی اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکمواجراات او تشکیلات اوددولت قضائی چاری سموی ـ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروری لاری چاری برابروی .

د قضائی قوی بودجه دقاضی القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږی اودستری محکمی له مناووروسته ددولت دبودجی دیوی برخی په څیردحکومت په لاس شوری ته وړاندی کیږی .

دقضائی قوی دبودجی دلګولو واک اختیار دستری محکمی په لاس کښی دی .

دقضائی قوی دمامورینو او نورو اداری کارکوونکو په باب د دولت د مامورینو اونورو اداری کارکوونکو دقوانینو حکمونه نافذ دی خو ددوی ټاکل ـ اوچتول ـ عزل ـ پوښتیدل او تقاعد ورکول دقانون سره سم دستری محکمی له پلوه کیږی .

اتم فصل

اداره

یوسل واتمه ماده ـ دافغانستان اداره ددی فصل دحکمونو سره سم دمرکزیت په اساس ولاړه ده ـ مرکزی اداره دقانون له مخی په یوشمیر اداری ـ یوکونو ـ باندی ویشله کیږی چه د هریوه مشری دیو وزیر په لاس کښی ده .

دسیمه ایزی اداری یوک ولایت دی ـ دولایتونوشمیر سیمه ، برخی او تشکیلات دقانون له مخه ټاکل کیږی .

یوسل ونهمه ماده ـ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرگه جوړیږی

دولایت دجرگی غړی د آزادو او عامو سماسمو او پټو انتخاباتو له لاری دولایت دخلکو له خوا غوره کیږی .

دولایت جرگه دخپلوغړو له منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی .

دولایت جرگه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږی ددولت دانکشافی هدفونو په پوره کولو کښی برخه اخلی اوهم داجرگه دولایت دچارودښه کیدو اودولایت دعمومی اوضاعو دانکشاف دپاره دولایت حکومت ته سلاورکوی .

دولایت جرگه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوی .

دولایت جرگی دغړو لپاره دقانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږی .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانوجرگه متهم را مطابق به طرزالعمل محاکمه جزائی که درستره محکمه تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورااز وظیفه عزل کرده به جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره محکمه مرجع نهای قضائی افغانستان است.

ستره محکمه تشکیلات واجراآت محاکم وامورقضائی دولت رامطابق به احکام این قانون اساسی وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك جزء بودجه دولت توسط حکومت به شوری تقدیم میشود.

تطبیق بودجه قوه قضائیه ازصلاحیت ستره محکمه میباشد درمورد مامورین وسائرکارکنان اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به مامورین وسائرکارکنان اداری دولت نافذ میباشد . ولی تعیین ـ ترفیع ـ عزل ـ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتم ـ ادارهٔ افغانستان براصل مرکزیت مطابق به احکام این فصل استوار است .

اداره مرکزی بموجب قانون بیك عده واحدهای اداری منقسم میگردد که درراس هرکدام آن یکنفروزیرقرارد ارد.

واحداداره محلی ولایت است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدونهم ـ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود .

اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفرازاعضای خودرابحیث رئیس انتخاب مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف انکشافی دولت بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبود امور وانکشاف اوضاع عمومی ولایت به حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل ولسمه ماده— دسیمه ایزې اداری دسمون دپاره داسی قوانین جوړیږی چه په هغو کښی ددې فصل دحکمونو رعایت کیږي ددی قوانینو په مقصدونو کښی یو داهم دی چه داقسم جرګی ترکلیو پورې وغځیږي اوپه سیمه ایزه اداره کښی ددوې دورځ په ورځ زیاتیدونکی ګډون مطلب پوره شی .

یوسل ویوولسمه ماده— دښاری چارو دادارې دپاره ښاروالی جوړیږی دښاروالیو ټولنې دآزادو—عا مو— پټواوسماسوانتخاباتو لـه لارې جـوړیـږی .

ددې فصل دحکمونو درعایت سره په ښاروالی پورې تړلی چارې دقانون له پلوه سمیږی .

یوسل ودولسمه ماده— اداری وظیفی داداری مامورینـواونـورو کارکوونکو په لاس پرځای کیږي

دمامورینواونورواداری کارکوونکو دپاره دقـانـون له مخه مناسب معاش ټاکل کیږي .

د مامورینواونورواداری کارکونکوحقونـه او وظیفی په قانون کښی ښودل کیږي .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل ودیارلسمه ماده— که چیری دجنګـ ـ د جـنګـ دخطـر دسختی الی ګولی یابل د غسی حالت له کبله چه مملکت ته خطره راپورته کړی اود خپلواك او ملی ژوند ساتنه په هغه لار چه دی اساسی قانون ښودلی ده ناممکنه شی نودباچا له خواد اضطرار حالت اعلامیږی

که داضطرار حالت له دريمیا شتونه اوزدشی نو دهغه دجاري ساتـلو د پاره دلویی جرګی منه شرط ده .

یوسل وڅوارلسمه ماده—داضطرار په حالت کښی باچا اختیارلري چه دشوری ټول یاځینی واکونه دحکومت په لاس کښی ورکړی .

یوسل و پنځلسمه ماده— د اضطرار په حالت کښی حکومت کولی شی چه دستري محکمی دموافقی اخـستلو نه وروسته داسـاسی قـانون د لاندنیو حکمونوچلند دتقنینی فرمانونو له مخه یا وځنډ وی اویا پری قیدونه ولګوی :

۱ـ د اتو يشتمی مادي دلمړۍ فقری حکم .

۲ـ دنهه ویشتمی مادی ددریمی فقری حکم .

۳ـ ددیرشمی مادی د دویمی فقری حکم .

٤ـ ددوه دیرشمی مادی د لومړۍ فقری حکم .

٥- ددرې دیرشمی مادی د لومړۍ فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه ماده— د اضطرار په حالت کښی بـاچا پایتخت دکابل دښارنه بل ځای ته موقتاً لیږدولی شی .

یوسل اوولسمه ماده— کـه چیری دولسی جرګی تـقنینی دوره یـا د مشرانو جرګی دځینو غړود خـدمـت دوره دا ضـطرار دحالت په موده کښی ختمه شی باچـا کولی شی چه نوی

ماده یکصدودهم— برای تنظیم امور مربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود.

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آن دراداره محلی میباشد.

ماده یکصدویازدهم— برای اداره امور شهری ښاروالی ها تـشکیل میشود. مجالس ښاروالی ازطریق انتخابات آزاد عمومی مستقیم وسری تـاسیس میگردد . بارعایت احکام این فصل امـورمربـوط بـه ښاروالـی هـا توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده یکصدودوازدهم —وظائف اداره توسط مـامـوریـن وسایـر کـارکنان اداری اجرا میشود .

برای مامورین وسائـر کارکنـان اداری معـاش منـاسب توسط قانون تعیین میگردد .

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود.

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهم—هرگاه بعلت حرب ، خطرحرب ، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت راباخطر مواجعه سـازدحـفـظ استقلال وحیات ملی از مجرې ایکه درقانون اساسی تـعیین شده ناممکن گردد حالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود .

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نماید برای تمدید آن موافقت لویه جرگه شرط است .

ماده یکصدوچاردهم— درحالت اضطرار پادشاه میتـواند تمام یـا بعضی صلاحیت های شوری رابحکومت انتقال دهد .

ماده یکصدوپانزدهم— درحالت اضطرار حکومت میتواند بـعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ احکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازدیابران قیـودی وضع نماید :

۱/حکم فقره اول ماده بیست وهشتم

۲/حکم فقره سوم ماده بیست ونهم

۳/حـکم فـقـره دوم مـاده سیم

٤/حکم فقره اول ماده سی ودوم

٥/ حکم فقره اول ماده سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهم— درحالت اضطرار پادشاه میتواند پایتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد .

ماده یکصدوهفدهم— هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یاد وره خدمت یك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدید راملتوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات وځندوی اوداولسی جرگی تقنینی دوره یا دمشرانوجرگی دنوموړوغړود خدمت دوره د اضطرار حالت ترپایه اوږده کا ندی۔نوی انتخابات د اضطرار دحالت په‌ختم پسی سملاسی اجراء کیږی .

یوسلواتلسمه‌ماده۔ د اضطرارپه حالت کښی اساسی قانون نه تعدیلیږی .

یوسلونولسمه‌ماده۔ داضطراردحالت له‌ختمیدوسره جوخت ټول هغه اقدامات چه دیوسلوپنځلسمی مادی له‌مخه شوی‌وی له اعتباره پریوځی . هغه اقدامات چه‌دیوسل وخوارلسمی مادی له مخه شوی وي داضطراردحالت له ختمیدو وروسته دشوری دلومړی غونډی له نیټی نه په یوه میاشت کښی دننه شوری ته وړاندی کیږی اوکه چیری شوری هغه ونه منی نوله اعتباره‌غورځیږی .

که چیری داضطرار په حالت کښی داسی یو حکومت جوړشوی وی چه دیوسلوخوارلسمی مادی له‌مخه یی داولسی جرگی دباورړایه نه‌وی اخیستی نوداضطرار دحالت‌په‌ختمیدو پسی سملاسی په حکومت باندی دباور درائی موضوع په اولسی جرگه‌کښی دبحث لاندی راځی او فیصله وربا ندی کیږی

لسم فصل

تعدیل

یوسل وشلمه ماده۔ ددی اساسی قانون دحکمونوسره سم داسلام دپیروی اصل اودمشروطه باچائی اساس او په اتمه ماده کښی راغلی ارزښتونه تعدیل کیدلی نه شی .

داساسی قانون نوری برخی دوزیرا نود ټولنی یا دولسی جرگی‌یا مشرانو جرگی د دریمی برخی غړو په پیشنهاددی فصل دحکموسره سم تعدیل کیدی شی .

یوسل ویوویشتمه‌ماده۔ دتعدیل‌پیشنهاد لویه جرگه گوري اوکه چیری دلویی جرگی دغړواکثریت د تعدیل ضروت ومنی نودخپلو غړو له‌منځه‌یوه‌ډلگۍ دتعدیل د طرحی تیا رولو دپاره ټاکی۔داډلگۍ دوزیرانو د ټولنی او ستری محکمی په‌سلاطرح جوړوي اولویی جرگی ته ئی وړاندی کوی.
که‌چیری لویه جرگه دغړو په اکثریت‌دتعدیل‌طرح ومنی نو طرح باچا ته وړاندی کیږی ۔ با چا شوري ما توی دتعدیل‌دطرحی نه ټول اولس خبروی اود نویوانتخاباتو تاریخ اعلانوی ۔دشوری‌له‌ماتیدونه‌وروسته دځلورومیاشتو په موده کښی دننه نوی انتخابات کیږی .

یوسلودوه ویشتمه‌ماده۔ دشوری په پرانستلوا ود حکومت جوړیدوپسی سم باچا لویه جرگه راغواړي ۔ لویه جرگه دتعدیل طرح گوري اومتن یی‌منی او یا ئی نه منی دلوئی‌جرگی تصویب‌په دی باب‌دغړودوو برخو‌په‌اکثریت کیږی اودباچا په ښکوللونافذکیږی.

بگذازد ودورهٔ تقنینیه‌اولسی جرگه‌یادوره‌خدمت اعضای مذکور مشرانو جرگه راتاختم حالت اضطرارتمدیددهد .

بعدازختم‌حالت اضطراربلافاصله‌انتخابات اجرامیگردد.

ماده یکصدوهژدهم۔ در حالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده یکصدونزدهم۔ درختم حالت اضطراراقداماتیکه بر اساس ماده یکصدوپانزدهم بعمل آمده بلافاصله‌ازاعتبارساقطمیشود.

اقداماتیکه‌براساس حکم ماده‌یکصدوچاردهم‌ازطرف حکومت‌بعمل‌آمده‌درمدت‌یکماه‌ازتاریخ دائرشدن‌نخستین جلسه شوری بعد ازختم حالت اضطرار به‌شوری‌ارائه میشودودرصورتیکه‌شوری‌آنرارد کندازاعتبارساقطمیگردد.

هرگاه درحالت اضطرارحکومتی تشکیل شده باشدکه دراثر تطبیق ماده یکصدوچاردهم رای‌اعتماداولسی جرگه راحاصل نکرده باشدموضوع رای اعتمادبرحکومت‌بلافاصله بعدازختم‌حالت‌اضطرار دراولسی جرگه مورد مباحثه قرار گرفته‌راجع به آن‌تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده‌یکصدوبیستم – اصل پیروی‌ازاساسات‌اسلام ـ اساس‌پادشاهی مشروطه‌مطابق به‌احکام‌این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل‌دیگرمحتویات قانون‌اساسی به‌پیشنهادمجلس وزراء یایك‌ثلث ازاعضای‌اولسی جرگه یا مشرانوجرگه مطابق به‌احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده‌یکصدوبیست‌ویکم۔ پیشنهادتعدیل‌رالویه‌جرگه‌مطالعه میکند ودرصورتیکه‌اکثریت اعضای آن ضرورت‌تعدیل‌راتصویب کندهیئتی ازبین اعضاءجهت‌تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل رابه مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به‌لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه‌جرگه باکثریت اعضاء طرح تعدیل‌را تصویب کندطرح به‌پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل‌ساخته‌طرح تعدیل‌راباطلاع‌عامه‌میرساندوتاریخ‌انتخابات مجددرا اعلام میکند. انتخابات مجدددرخلال چارماه ازتاریخ انحلال شوری انجام‌می‌یابد .

ماده‌یکصدوبیست‌ودوم۔ به‌تعقیب افتتاح‌شوری وتشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه‌رادائرمیکند. لویه‌جرگه طرح تعدیل‌را مطالعه‌کرده متن آنراقبول یاردمینماید. تصویب‌لویه‌جرگه درین موردبه‌اکثریت دوثلث اعضاء اتخاذمیشودوبعداز توشیح پادشاه نافذ میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم فصل

انتقالي حکمونه

یوسل و درویشتمه ماده ـ ددې فصل د محتویاتو له رعایت سره ـ ددې اساسي قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږي چه د باچا له پلوه ښکولي او اعلام شي.

یوسل او څلیرویشتمه ماده ـ د باچا له پلوه ددې اساسي قانون د اعلامید ونه وروسته د ملي شورى او د اعیانو مجلسونه ړنګید لي ګڼل کیږي.

یوسل و پنځه ویشتمه ماده ـ نوې شورى د ۱۳٤٤ هجري شمسي کال د میزان په دوه ویشتمه ورځ پرانستله کیږي.

ددې اساسي قانون د اعلامیدو او د نوې شورى د پرانستلو ترمنځ موده د انتقال دوره ګڼل کیږي.

د انتقال په دوره کښې د شورى واک اختیار حکومت ته سپارل کیږي.

هغه تقنیني فرمانونه چه د انتقال په دوره کښې ددې فصل په حکمونو برابر اوځي داووه اویایمې مادې د حکم سره سم شورى ته سپودل کیږي.

که چیرې د انتقالي دورې په موده کښې یوداسې حالت پیداشي چه ددې اساسي قانون د حکمونو سره سم د لويې جرګې دائریدل غواړي نو د شورى او اعیانو ړنګ شوي مجلسونه رابلل کیږي او داته اویایمې مادې سره سم لويه جرګه جوړیږي. څرنګه چه د نوموړي حالت د راپیدا کیدو په وخت کښې لادولایاتو جرګې نه دي جوړې شوي نو ځکه لويه جرګه بې دولایاتو د جرګو له مشرانو څخه جوړیږي.

یوسل و شپږ ویشتمه ماده ـ په انتقالي دوره کښې د حکومت په وظایفو کښې دا چارې شاملې دي:

۱/ چه د انتخاباتو ـ اساسي تشکیلاتو ـ مطبوعاتو او د قضائي واک اختیار او تشکیلاتو په باب تقنیني فرمانونه جوړ او د ښکوللو د پاره ئې باچا ته وړاندې کړي.

۲/ چه د سیاسي ګوندونو او ولایتي جرګو د قوانینو مسودې تیاري او هغه شورى ته ئې وړاندې کړي چه د انتقالي دورې نه وروسته جوړیږي.

۳/ چه ددې اساسي قانون د حکمونو د عملي کولو د پاره ضروري اقدامات وکړي.

یوسل و اوه ویشتمه ماده ـ ستره محکمه د ۱۳٤٦ هجري شمسي کول د میزان په دوه ویشتمه نیټه جوړیږي.

که چیرې د انتقالي دورې په موده کښې ددې اساسي قانون د پنځلسمې ـ اوولسمې ـ یوویشتمې ـ دوه و یشتمې او یوسل و پنځلسمې مادې د عملي کولو ضرورت پیښ شي نو د دغو مادو حکمونه د سترې محکمې یا قاضي القضات د ګډون نه پرته عملي کیږي.

ددې اساسي قانون د نافذ کیدو او د سترې محکمې د جوړیدو ترمنځ موده کښې باچا صلاحیت لري د سترې محکمې د وظیفو د اجراء د تاءمین لپاره ضروري تدبیرونه برابر کړي.

یوسل و اته ویشتمه ماده ـ ټول هغه قوانین چه ددې اساسي قانون د نافذ کیدو نه مخکې منځ ته راوتلي دي په دې شرط نافذ ګڼل کیږي چه ددې اساسي قانون له حکمونو سره تناقض و نه لري او نویو قوانینو لغو کړي نه وي.

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصد و بیست و سوم ـ با رعایت محتویات این فصل، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد.

ماده یکصد و بیست و چارم ـ بعد از آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شورى ملی و اعیان منحل شناخته میشوند.

ماده یکصد و بیست و پنجم ـ شورى جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٤ هجري شمسی افتتاح میگردد.

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شورى جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود.

در دورهٔ انتقال صلاحیت شورى به حکومت تفویض میگردد.

فرامین تقنینی ایکه در خلال دوره انتقال بر وفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتاد و هفتم به شورى ارائه میشود.

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که بر طبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شورى ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد.

ماده یکصد و بیست و ششم ـ در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که:

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات تشکیلات، اساسی، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند.

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شورى ایکه بعد از ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد، تقدیم کند.

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هفتم ـ ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٦ هجری شمسی تشکیل میگردد.

هرگاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصد و پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد.

درمدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هشتم ـ قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده به شرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد.

(دپوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library